

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23910
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	48
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 48

—

EFFEMINATE
TO
EMACIATE

effeminate adj । I स्त्रीमय । (इ)

Samk.

। II ओपाशिन AY 6.138.1, 2.

like an effeminate person

कुनिवत.

effeminacy । II स्त्रीणता,

स्त्रीणत्वम् MW.

effervescence । I प्रकोपः Var,

Rājat.

efficacy । I प्रभावः (ये † आ)

Mn, MBh, etc — सामर्थ्यम् MBh, R,

etc — तेजस न (often pl)

AV, etc, तेजो.

। II आमुस न RV, VS — तरस न

RV, MBh 12. 5172, R 5. 77. 18,

Ragh 77. — प्रवृत्ति † Kap,

Sāmkhyak, MBh, etc — नीयवत्ता

(Gop Bri) वीर्यवत्त्वम् (māh) —

साधनत्वम् Sāh, साधनत्वम् Sarvad

— सिद्धि † Kāv, Pañcat.

efficacy (of a remedy) शक्ति

† Sārīngs efficacy (of

medicine). वीर्यम् (ife † आ)

Kum, Kir the efficacy of

religious merit पुण्यप्रतापः

MW the efficacy of virtue

गुणप्रतीयः MW endowed with

power and efficacy

शक्तिवैधानिकम् mfu Mark P

(said of destiny) gaining

efficacy. अभ्युत्थानम् MBh

13. 343 having a thousand

fold efficacy. सहस्रवचसम् mfu

RV 'of uncertain efficacy'

सिद्धिद्वयफल mfn the peculiar

efficacy of any divinity

माहात्म्यम् W the peculiar efficacy

of any sacred shrine

माहात्म्यम् W.

efficacious adj । I कार्यकर

Suis — सिद्धिकारक MarkP —

अमोघ f (आ) — कल्याणक f

(इका)।

I II अव्यर्थ — कृत्य RV — फुरकृत्य

~~मामा~~

RV — जीवित AV, etc — साध्यादिक

Sank — सिद्धार्थ f (इका) Mariv,

R — सिद्ध f (आ) RV.

any very efficacious text

(of the Veda, etc) महामन्त्रः MW

efficacious (as a medicine)

कार्य में Car 'exceedingly

efficacious' (said of a

particular Mantra) सिद्धसुसिद्ध

Tantras more efficacious

वीथिवत्तर AV, ch Up — बलीयस

SBH, etc, बलीयस MBH more

efficacious for securing

happiness शोचनकरतर Mn

12. 84. 86 most efficacious

बलीयस ऽभे, etc, बलीयस

MBh — वीयवत्तम् ऽभे the

part of a medical work

dealing with the efficacious

treatment of disease

सिद्धि स्थानम् Car a particular

efficacious Mantra सिद्धमन्त्र

Yet, Gīt- thoroughly

efficacious (said of a

particular Mantra) सिद्धसिद्ध

Tantras.

very efficacious | महामन्त्र

Suse — महामन्त्र † (आ)

MIBh, R, Hariv, etc — महावीर

SBh, MBh, R, etc — बहुव्रीह

f- (3A) MBh.

| II भारसाधन L, R, भारसाधिन

Hariv — सुसिद्ध MBh.

a very efficacious charm

महामोहमन्त्र: Kathās, महामोहमन्त्र

लम् a very efficacious

charm (used esp. against a

serpant's venom महामोक्षः

Kād, Gūt very efficacious

(drug) सुवीर्यं हि — महौषधम्

Kāv, Kathās very efficacious

(herb) सुवीर्यं हि very

efficacious (Indra) सुविमान

RV 8. 81. 2 a very efficacious

medicinal plant महौषधिः

māh, kāv, etc, महौ म.श्री.

efficient adj. I साधक f (इका)

MBh, Kāv, etc.

I II भावनः MBh, Kāv — साधन

f (ई or आ) MBh, Kāv, etc —

सिद्धार्थ f (आ) Hariv, R.

efficient (as a hymn) साधु

f (वी) RV, Kām efficient (as

a prayer) साधु f (वी) RV, Kām

the efficient cause | I

निमित्तहेतु m (in phil)

efficient cause निमित्तम्

Vedāntas, Bhāṣhāp.

the efficient cause | II

कारकहेतु m.

efficient cause (esp. the deity

as the agent in creation)

निमित्तकारणम् W an efficient
person साधकः Kathās ---

राध m MW efficient source

(in general) साधनम् (if

f 3.1) L an efficient woman

साधिका MW to make efficient

उ cl 2 तौति (Dhātup)

caus RV 2. 20. 5, 6. 26. 4

the mere efficient cause

निमित्तमात्रम् Bhag, Venis.

efficiency । I सिद्धि to Kāv,

Pāncat.

effigy - न । I प्रतिकायः L - पुत्तलः

Cat, पुत्तली, पुत्तलकः, पुत्तलकः,

पुत्तलिको.

burning an effigy in place

of the body of one who has

died abroad पुत्तलदहनम्,

पुत्तलविधानम्, पुत्तलविधि म

पुत्तलिको विधिः an effigy

made of flour symbolizing

an inauspicious night

THURSDAY AV, Paris an effigy

made of leaves and burnt

as a substitute for a lost

corpse गोबर: Cat the effigy

of a man (which thieves

push into the interior of a

house before entering it

themselves) ग्रन्थिग्रन्थः, ग्रन्थिग्रन्थः

M. 1. 1. 1. an effigy of a

sacrificial animal made with

flour or dough ग्रन्थिग्रन्थः m

Mn 5.37 effigy of an

elephant made of grass

किंलिग्रन्थिग्रन्थः an effigy

stuffed with leaves and

burnt as a substitute for a

lost corpse. योनिः Cat.

14126

'rock-efflorescence' I T

शिकायत L.

शिकायत

effluence । I विक्षरः AV.

। II समवस्त्रवः. $\bar{A} \bar{o} v \bar{y} \bar{d}$ — स्तु f

L, स्तुव.

efflux | I विस्रावः Jātkam.

| II परिस्रावः Suiss.

effluxion परिस्रावः Suiss.

य.

effort n II यत्नः (also pl) Mn, MBh, etc —

प्रयासः VS, TS, Kāv, etc.

I II अतिसरः AV — अध्यवसानम्, अध्यवसाय

— अध्यवसिति ṭ — अभिहारः L —

आत्मन् m L — आभोगः L — आरम्भः

— ईहा Mn, MBh, R, etc — ईहितम् Hit,

Kathās, Prab, etc — उज्जृम्भितम् L —

उत्तापः Hit, Bālar — उत्थानम् — उत्साहः

— उद्यमनम् Das — उद्यसः VS 39.11 —

उप — उपक्रम Campak — उर्जः L —

कक्ष्या L — कारः (ifc) L — कियदेतिक्का,

कियदेहिक्का L — ग्रहः Hit — घरा L

— चेष्टनम् W — चेष्टा AśvŚr 1,

ŚvetU 2.9 (ifc) Mn 3.63, Bhag, etc —

प्रतियत्नः Pāṇ 1.3.32, 2.3.53, etc —

प्रयतनम् Pat — प्रयति † RV, VS —

प्रयासितम् Malatim (v_l आयासित) —

विचेष्टा MW — शक्ति t RV, etc —

शमि n RV, AV — शमी RV, VS — शिमी

TS, Kāṭh, शमी — संयमः MBh, संयामः

Pāṇ 3.3.43 — संस्कृति t L — समीक्षा

W, तत्त्व — समुत्थानम् (i_{fc} t आ) Mn,

Kām, MBh, R — सम्प्रयासः BṛP — सर्गः

Ragh, Sis.

absence of effort II अयत्नः —

अप्रयत्नः — अनुद्योगः.

II निरीहावस्था (Sāh). ~~II निरीहावस्था~~

~~Kāś on Pāṇ 6.1.26.~~

another effort यत्नान्तरम् Kāś on Pāṇ 6.1.26

bodily effort श्रमः (ifc t आ) AV, etc

broken in effort भग्नचेष्ट मत्न MW

causing effort आयासक मत्न Bhastṛ

continued effort गन्धनम् Pāṇ 1.2.15

and 3-32 effort (of bodily or mental

power) आयासः MBh, R, Suiz, Sak

Kathās, etc (in yoga phil.) the effort

of the mind to remain in its unmodi

-fied condition of puri^{ty} (Sattva)

अभ्यासः ' the effort of the voice which

produces the sound upadh māṇya

Upadh māṇya

उपध्या effort to

raise one's self ऊर्ध्वहः top every

effort सर्वप्रयत्नः — सर्वयत्नः MBh, *

Can, etc frustration of effort उद्यममङ्गः

gained by one's own effort स्वयमोहितलब्ध

mbn MBh 9. 208 ~~the~~ good effort

सूत्यान mbn MW great effort

महोद्यमः W great effort to obtain

anything समीहितम् Kāv, Kathās, Hist

in spite of every effort यत्नेनापि

joined with human effort मानुषोपेत

mbn MBh little effort अप्रभूति +

RV 10.124.7.

to make effort ।। यत् ल । वियते

Mn, MBh, Kāv, etc — अम् ल 4

(Dhātup 26.95) आश्रयति (in latter

language also अश्रयति, इ अश्रयते) RV, etc.

— यत्नम् with कृ आस्था, समास्था,

आधा and loc or inf.

II ओजाय Nom ओजायते RV. 1.140,

6, 2.12.11, 3.32.11, Pat on Pāṇ.

3.1.11, Bhatt — ~~चेष्ट~~ चेष्ट् cl 1

चेष्टति, चेष्टते AV 11.4.23f, ŚBh 3,

Lāṭy, Kauś, Mn, MBh.

III गुर् cl 6 गुरते Dhatup 28.103

— गुर्, गूर् caus गोरयन्ते, गूरयन्ते

Dhātup 33.21 — गुर्व् ८ । गूर्वन्ति

Dhātup 15.65 — वेह् (also वेह्)

८ । वेहन्ते Dhātup 16.42 — वाह्

८ । (Dhātup 16.44) वाहन्ते Dhātup

— संयस् ८ 4.1 संयस्यति, संयसति

Pāṇ 3.1.72.

to make efforts II आयत् P, A

R, Bhp — उद्युज् , उद्युनक्ति , उद्युङ्क्ते

MBh, Kathās, Dās — व्यायम् ,

व्यायच्छते (P only m.c.) TS, Bṛ, MBh.

etc.

।II उत्था , उत्तिष्ठति , उत्तिष्ठते .

to make effort for क्रम् cl । क्रमते

Pām 1.3.38, 3.1.14, Kās (loc) Bhāṭṭ

15.20 to make extraordinary

efforts अतिचेष्ट to make extra-

ordinary efforts for अत्यायत् A

(loc) Das to make great effort

व्यायम् caus व्यायामयति man 7.

216 the act of making effort

वाहनम् W:

making effort I यत्नम् W.

I II चेष्टनम् W — यत्निका: m pl

Buddh.

making effort II उद्यमिन् mbn

Yājñ, Kathās, Bhartṛ — यत्नवत्

mbn Mn, MBh, etc.

II आयस्त mbn MBh, R, Hariv,

etc — चेष्टक mbn W — व्यवसित

mbn W, व्यवस्त mbn Dīvyāre —

~~श्रय~~ श्रयणम् (only L) — श्रमण mt

(आ ०२ ई) ११ W — संयासः VS —

सचेष्ट mbn W — सोत्साह mbn

Kāu, Rājat, Hit.

possible
making every effort सर्वयत्नवत्

mbn Kām manly effort व्यायामः

MBh, Kāu, etc mental effort

~~अध्ययन~~ अध्यवसायः (in phil) —

श्रमः (फुट ६ आ) श्रम, etc.

making efforts ।। सयत्न mbn Hit

— आयत्त mbn BhP.

making great efforts ।। अभिन

mbn (only L).

making good efforts सूच्यान mbn

Kām making so great efforts

तयोत्साह mbn W not making efforts

अयत् mbn Bhatt not withstanding

effort यत्नात् one effort (of the

voice) एकप्रयत्नः one's own effort

आत्मशक्ति + Pañcat (Hit) one

who applies effort to योगसु mfn.

(loc) आपस्त one who has made

effort कृतोत्साह mfn. ~~one who~~

~~makes effort~~

one who makes effort II उद्योगिन्

mbnmbn — कृतप्रयत्न, Pañcat.

1. II उत्थानवीरः MBh.

one who makes efforts to stayकृतघातयत्न mbn one whoseefforts are idle विफलरम्भ mbnYājñ persevering effort प्रयत्नःMn, MBh, etc possessed of effortउत्थानयुक्ता, उत्थानवत् mbn MBh

right effort समयप्रहाणम् Divyāṭ

Dharmas. 54, ~~MHB 53~~ strenuous

and continued effort उद्यमः R,

Kum, Pañcat, VarBrS, etc strenu-

ous effort व्यवसायः Car through

effort यत्नतः Mn, R, etc untimely

effort to obtain a new alms-bowl

पात्रपरीक्षे + Buddh to use efforts

for भूष ल । भूषति RV 3.25.2,

34.2, etc vigorous effort अयोगः

I want of effort अनुसाह

अनुत्साहः weak of effort दुर्बलायास

mfn ~~मन्~~ . ४०

with effort ।I यत्नात् — यत्नेन,

यत्नेः — यत्नतः Mn, R, etc —

मयत्नात्.

without effort यत्नैर्विना with

great effort महतो यत्नात् without

the least effort किंलमात्रेण Pañcas

(in phil) active efforts (of three

kinds, viz engaging in any act

prosecuting it and completing it)

~~प्रयत्नः~~ प्रयत्नः (in gram.) efforts

in uttering प्रयत्ना pl Prāt,

Pāṇ 1.1.9 Sch ~~who~~ with special

efforts प्रयत्नेन instr sg, प्रयत्नैः

instr pl, प्रयत्नान् abl, प्रयत्नतः

effortless adj । I ~~नि~~ निरुद्यम,

निरुद्योग मBh, etc.

। II - अचेष्ट.

effulgence । I भगः SB₂, Sāikh Śr.

। II विरोधः RV.

effuse ^{vb} I II अभिनिविद्य Bear —

वृत्त cl. I (Bhatup 17.56) वषति

(ep also वषति and Ved वृषते)

RV, etc — स्कन्द caus स्कन्दयति

Ait Be, Mn.

effusing I II स्कन्दः.

effusion I I प्रसेकः Māh, Kāv,

Swiss — प्रस्रवणम् RV, etc (often

ife with f आ).

1 effusion । II पूरकः Bhp — मोक्षः

(ife f आ) Var BhpS — समुक्षणा

Mālatīm — सिन्धु f RV —

सेचनम् Samk — रक्तन्दः —

रक्तन्दनम् Vait, Yājñ, Sch.

accompanied by seminal

effusion सञ्च्यति mfn Maitr's,

TBr, Aiv Se effusion (as
of the seminal fluid) रोक:

RV, Mn 11.120 an effusion of

सुति t (comp) Kāv, Var Br S,

BhP effusion of love रनेह-

प्रसरः, रनेहप्रसवः Vike effusion

of semen रेतसकन्दनम् (Gant)

रेतसरवलनम् (Kull) effusion

of semen virile रेतःपातः Kull

on Mn 5.63 pious effusion

समिन् न RV, AV, VS, TS

sexual effusion मांस्य न

RV 1.126.6 (Sāy) causing

serious effusions अभिरसमन्दिन,

अभिरसमन्दिन mfn Suss.

effusing adj I II रसमन्दिन (ifc)

Bālar, Rājat.

effused adj । II वाता बि, मभि,

Pur — समुचित RV, AV, मभि —

रकन्दित Mn 9.50.

to be effused adj । II सेचनीय

MW, सेच्य Car — रकन्दनीय MW.

to be effused । II रकन्द, रकन्दति

RV, etc.

egg ॥ I आण्डम् RV, AV, etc - आण्डम्, अण्डः.

L - डिम्बः Mālatim, Pañcar.

II अण्डकम् - आण्डकोशः Bhp - कोशः, कोशम् L

— कोशकः L — डिम्बः Pañcar — पेशी & L.

barn from an egg आण्डज मत्न chup,

Aitūp Brahmā's egg ब्रह्माण्डम् Hariv,

Suryas, Pur egg-barn आण्डज मत्न

the egg of a bird पेशी (गु गैरादि) L

the egg of louse (as a measure of

weight = 8 Trasarenus) लिखा mm,

Yājñ (mc also लिख, VarBrS) लिखा,

लिख्यः, लिख्या Sārṅgṣ, Bhpr, Agp

the egg of a snake सुनारः L egg-

shaped आणकार, आणकृते mtm egg-

shell आणकृते enclosed in an egg

आणकार mtm Bhpr a towel's egg

कुक्कुटाण्डम् (Pāṇ 6.3.42, Vārtt) Suśr.

a seemingly dead egg मृताण्डम्

a seemingly lifeless egg मृताण्डम्

a serpent's egg मारुणः L - मारुणः L,

भयाण्डः bearing eggs (i.e. egg-shaped

fruits or bulbs अण्डिक मत्तः AV

4.34.5, 5.17.16, Kauś full of eggs

अण्डावु म L laying eggs अण्डविमोक्षणम्

Pañcat leaving his eggs in the

nests of other birds अन्धकारः VS

one who has sipped eggs अणुपीतम्

mtm TĀr..

श्री. १८.
५१८.

egg-plant \approx I वार्त्तिकः (rarely वार्त्तिकी)

Harib, Susē, Mark P, वार्त्तिकि \underline{m} ,

वार्त्तिकिनी L, वार्त्तिकु \underline{m} Susē—वार्त्तिकः,

वार्त्तिकी, वार्त्तिकी, वार्त्तिकु \underline{f} \underline{m} 3.79.4.15—

वार्त्तिक L—वार्त्तिकः L—वर्द्धनः W.

II अक्रान्ता—जनप्रियफला Gal—

जुकुटम् W—नीलफला L—महती Bhpr—

महारीका, महारीका Bhpr—रक्तपाकी L—

वनवृन्ताकी L — वृन्तः सुसुद्ध — वृन्ताकः, वृन्ताकी

— वरम् — शाकबिल्वः, शाकबिल्वकः L —

शाकश्रेष्ठः L — शाकश्रेष्ठा MW — सिंहेकता

Bhpz — स्थूलकण्टा L.

the creeper egg-plant तन्नाबृहती L

the small egg-plant संधानी L

a field producing the egg-plant

वात्तीशाकरः, वात्तीशाकरम्, वात्तीशाकिनः

वार्ताशाकिनम्, वार्ताशाकरा, वार्ताशाकिना

L the flower of the egg-plant

जुकुटः, जुकुटम् L, जुकुट the fruit of

the egg-plant वृत्ताफलम् Suse —

वन्ताकम् Bhp२ a kind of white

Vartāki or egg-plant धेतबृहती

L.

Ego | I अहमपदार्थः Sāṃkhyas, Sch

— (in phil) विषयिन् m MBh,

Sāṃk.

| II पुद्गलः Saddhī — (in phil)

साक्षिन् m Aśtāvś — स्वः W

— स्वम् (ifc f आ).

believing everything to be

the ego सवाहमनिन् mfn

Nris Up 'the Ego and Brahman'

सं च मेम च the simple ego

(as opposed to what is external

to the ego) साक्षिमान् मय

Nir 14.10.

egoism | I आस्मिता योगस,

Comm on Sis 4.55, etc.

egotism | I अहंकारः MBh, etc.—

ममता MBh, Kāv, Pur.

I II अहम्मानः VP.

absence of egotism निरहंकिता

BhP free from egotism

निरहंकार mfn MBh, BhP —

निरहंकीर्ति mfn Bhartṛ, BhP,

निरहंकृत mfn MBh, BhP free

from the betterers of egotism

निरहंस्तम्भ mfn BHP free

from the sentiment of egotism

निरहंमति, निरहंमान mfn BHP

— निरहंकारिण mfn BHP

having egotism साहंकार mfn

Rājat, Kathās without egotism

अमम mfn Buddh, Jain.

egoistic adj । I अहंमति

Brahmarp. ~~†~~ +

having no egoistic motive

~~निनिमित्त~~ Kād.

egoistical ^{adj} | II स्वार्थ f (आ)

Kām, Tarkas, etc — (prob)

मुगलिन Sinhās.

egostical (as an action)

साभिमान f (आ) Svāringl.

egotist adj । I ममतायुक्त L,

कृत.

egotistic adj । I अहंकार

Bhag 18.17, VP, etc.

3/11/21

egress । I निःसरणम् L — निष्कासः

R, निष्कासः Meat — निःसारणम्

L.

। II गालु m RV (rarely f

1. 136.2 & 5.32.10), AV 13,

VS 2.21.

egress out of मुखम् (मुखः

१ अध्यादि फ्र. f आ, ई)

(gen or comp) MBH, Kāv,

etc road of egress निःसारणम्

L.

egression I II निरमनम् RV.

31114m

eight n II अष्टमः, अष्टौ [RV, AV, etc.]

अष्ट [RV 8.2.41] अष्ट [RV 10.27.15, AV, etc.]

above eight years of age गलशैशव

mbh W a collecting collection of

eight chapters अष्टाध्यायी a collection

of eight different things अष्टतयम् (in

~~later~~ later language for अष्टतय) condition

of eight अष्टत्वं Pāṇ 7.2.84, Sch

consisting of eight hundred thousand

अष्टशतसहस्र mfn MBh 4.288 consisting

of eight members अष्टिन् mfn RPrat

consisting of eight men वीराष्टकः MBh

consisting of eight parts अष्टक mf

(आ, ~~अ~~ इका.) n ऽB२, RPrat, etc consist-

ing of eight persons अष्टपुरुष mfn

Tār consisting of eight syllables

अष्टिन् mfn RPrāt consisting of eight

thousand (i.e. ślokaś) as one of the Budd:

Buddhist Prajñāpāramitās) अष्टसाहस्रक

m (इका) n (a car) drawn by eight

oxen अष्टागव mfn Pāṇ 6.3.46 Comm

eight Asatnis long अष्टारत्नि mfn ŚBṛ

eight different things अष्ट अष्टानयानि

n pl AitBṛ.

14173

eight-fold I I अष्टधा AV 13.3.19, VS,

etc — अष्टगुण mfn Mn 8.400.

I I अष्टविध mfn Mn 7.154, etc —

अष्टापाद्य mfn Mn 8.337, Gaut.

eightfold (as speech or verses) अष्टापद्

mfn only t अष्टापदी RV, AV the eight

fold yoga अष्टाङ्गयोगः Up eight-

formed अष्टमूर्ति in MBh 3.1939, Ragh

etc eight hundred अष्टशतम् Yājñe 1.32

302, अष्टशती Sūryas eight parts

अष्टाङ्गः mf (आ) १ (in comp.) eight

qualities अष्टगुण mf in comp eight

stanzas attributed to Kālidās अष्टशतः

अष्टशतवारसाष्टकम् eight times अष्टकत्वः

AV 11.2.9, KātyŚ eight verses of

Ramchandra शमाष्टकम् eight years

old अष्टवर्ष mf (आ) n Mn 9.94

having eight legs अष्टापदः L having eight

sons अष्टपुत्र mf (आ) n AV 8.9.21, Tār

the holy eight fold path pointed out by

Buddha for escape from the misery of

existence आर्याष्टाङ्गमार्गः hundred and

eight साष्टम् with शत — ~~अष्ट~~ अष्टशतम्

VorBrS Jain — अष्टशतकम् MBh 3.158

increased by eight साष्ट mfn L lasting

eight years अष्टवार्षिक mf (इ) n

Heat lasting eight days. (as a certain

Soma sacrifice) अष्टाह mfn KātyŚr.

the number 'eight' अष्ट ।। गजः Sūryas

— गिरिन्द्रः, गिरिशः, गिरि.

।। अनुष्टुप्, पृ ४ — (in arithm)

अहि m — इमः — कुम्भिन m.

the number 'eight' (there being eight

elephants of the cardinal points) अष्टः

Sūryas the number eight (there being

eight mountains which surround mount

Meru) गिरि म (ifc Pān 6.2.94) śrut

one hundred and eight अष्टाष्टकम् Pañcas

one who is acquainted with the eight

books of Panini's grammar अष्टौ ग्रन्थाः

mf (आ ०२३०५) n Pān 4.2.65, Sch

plus eight ~~साष्ट~~ साष्ट mbn L seven or

eight सप्ताष्टन् mbn Heat a symbolical

N of the number eight वसु mf (३

०२ वी) n VarBrS a whole consisting

of eight parts अष्टकम् ~~साष्ट~~ with

eight साष्ट mbn L. ~~the~~

eighth ~~adj~~ adj आष्टम, ४ (३) RV 2.5.2,

~~10.114.9~~ 10.114.9, AV, etc — अष्टमं Vājñ 2.244

~~पादार्धम्~~ पादार्धम् Mn 8.404.

an eighth (because of the divided hoofs

of the cow इफः (L also इफम् ifc f आ)

RV, TS, SBr the eighth cubit (aratri)

from the bottom or the 10th from the

top of the sacrificial post सुधन्वः L

the eight day after full moon अष्टका

AV 15. 16. 2, SB, etc the eighth day in

the dark half of month jyaishtha

त्रिलोचनाष्टमी W the 8th day in the

dark half of the month Pausha ~~प्राजापत्यः~~

प्राजापत्यः (with or scil तिथि) Cat the

8th day in the festival in honour of

Durgā called Durgāpūjā महाष्टमी Kālp,

Cat the eighth day in the first half

of the month Caitra अशोकाष्टमी the

8th day in the light half of the month

Āśvina महाष्टमी KālP, Cat the 8th

day in the light of the month Māgha

(when there is festival sacred to Bhīṣma)

भोषाष्टमी W the eighth day (night) in

a half month अष्टमी ĀśvG. २, Mn 4.128

etc the eighth day of Buddha बुधाष्टमी

14182

Cat the eighth day of the dark half of

the month Phālguna (on which

Vegetables are offered to the Pitris)

शकाष्टका (Cat) शकाष्टमी (W) the

~~eighth~~ ~~eighth~~ 8th day of the 2nd half

of the month Māgha वैशदेवी Cal (in

astron) the 8th mansion मरणम् VarB&S

Sch.

the eighth part II अष्टमः (Pāṇ 5.3.

51 seg) Mn 10.120 — अष्टमोभागः.

III अष्टमः Pāṇ.

the 8th part of a day ग्रहरः (ifc t आ)

Kathās — यामः (ifc t आ) Mn, MBh,

etc the eighth Tithi or day of either

half month पक्षाष्टमी PārGṛ the eighth

year reckoning from conception गर्भाष्टमः

ĀśvŚr, ŚāṅkhŚr, etc (pl) Āp 1.1.18

and Gobh forming the eighth part of

अष्टम mfn (gen) Gant, ~~Sull~~ Sull

great eighth महाष्टमी KālP., Cat half

the ~~4th and 8th~~ 4th and 8th part ~~of~~

चुरीयार्ध, चुरीयार्धम् MBh 1. 3862 one

who omitting seven meals partakes

only the eighth अष्टमकालिक mfn

Mn 6.19 the seventh and the eighth

सप्तमाष्टम mbn du AV taking food only

every eighth day व्युष्टि t L taught

in the eighth (book of Pāṇini)

आष्टमक mbn Pat by eighth's ~~####~~

शफरः Pañcau Br.

eighty

१८ अशीति ऽ RV 2.18.6, AV, etc.

being at least eighty years of age

अशीतिक्कावर Cant containing eighty

four chapters on the Yoga चतुरशीति

योगाध्यायः containing eighty syllables

bles अशीत्यक्षर Maitrs.

eighty-eight १८ अष्टाशीति ऽ ॥

eighty five ^{१८} (ch. of MBh) पञ्चाशीति

the eighty fifth (ch. of MBh and Hariv)

^{1I}

पञ्चाशीत -- (ch. of MBh and R) पञ्चा

शीतितम mf (ई) n.

the eighty-first ^{1I} एकाशीत mf —

एकाशीतितम mf.

eighty four ^{1I} - चतुरशीति f VarB.S

77.30.

the eighty-fourth ^{1I} (ch. of MBh) - चतुरशी

mfn -- (ch of R.) - चतुरशीतितम mfn .

having eighty Ishtakās अशीतिष्टक

mfn SBz 10.

Eighty nine 1 I नवाशीति ष .

the eighty ninth 1 I नवाशीतितम

mf (I) n R.

eightyone 1 I एकाशीति ष .

eighty Ricas अष्टाशीति SBz .

the eighty second 1I (chs of MBh)

^{mfn}
अशीतितम MBh — अशीत mfn (ई) n.

eighty-seven 1I सप्ताशीति १ L

the eighty-seventh 1I सप्ताशीति,

सप्ताशीतितम mfn L.

eighty six 1I अशीति १ Sūryas.

eighty sixth (ch. of MBh) अशीत mfn.

the eighty third २५ १ ~~अशीत~~ mfn

the eighty third (chapters of MBH &

Hariv ^{1I} / अशीति म् ($\frac{1}{3}$) n.

the eighty third (chapter of R) 1I

अशीतितमः .

eighty two 1I द्व्यशीति & measuring

eighty अशीतिक म् R.

numbering eighty

~~four~~

thousand चतुरशीतिसाहस्र म् MarkP

54.15 under eighty अर्वाशित mfn

pl SBz with eighty साशित mfn Yājñ.

the eightieth 1 I अशीत mfn yc —

अशीतितम mfn MBh, etc (in the nume-
ration of chapters).

the eightieth part अशीतिभागः Mn. 8.

eighteen ^{adj.} ~~mp~~ 1 I अष्टादशीं SB₂, etc.

a calf eighteen month's old अष्टादश मास

m RV 3.55.14 VS (f अष्टादश 18.26)

eighteen times द्विजं वृत्तं Bhp a hymn

of eighteen verses अष्टादशीं AV in

eighteen parts अष्टादशीं Sāṅkhyak

one of the eighteen Dhātus of the

Buddhists दर्शातु m a stanza

of eighteen verses अष्टादशर्च AV. the

eighteenth ^{or} ady 1T अष्टादश VS, 3Rs — अष्टादशम्.

either adj । I पुनरुक्त (२ अक्षर)

MBh, Pañcat, etc — अन्यतम.

'either not' - 'or' वा न - वा

either of two अन्यतरः,

अन्यतरा, अन्यतरत.

'either' - 'or' वा । I वा - वा

— अथवा (Mn 3. 202) अथवा

(when repeated) — वा - उत वा,

उताहो नापि - वा.

either - or not वा Katy Śr,

Mn, etc either Sūdras or

anybody else अथवा अन्ये वा अन्ये

SBṛ.

either way । I अन्यतरसाम्

loc f Pāṇ, अन्यतरतः VPrāt.

having a face towards either

way? उभयमुखं म् (इ) न

Bharp having a head towards

either way. उभयतः शीघ्रं

म् (शीघ्रं) न VS 4.19

on either of two days

अन्योन्यः पान् 5.3.22.

eject vb I II प्रच्य caus प्रच्यमानमिति

RV, etc.

I III उलङ् el 10, उलङ्गमिति dhātup

22.9 — ओलङ् el 1. 8. 10

ओलङ्गति, ओलङ्गमिति dhātup 32.

9, ओलङ्, ओलङ्ग vv 11.

2 I निर्वम्, निर्वमिति MBh, Mariv-

हृद् caus हृदमिति (with or

without acc) MBh 5.3493, 6.93,

Suiz, Var Br.S.

to eject (from the mouth) 2I

उञ्ज, उञ्जिराति — निष्ठाव, निष्ठावाति.

2 II गृ ण 6 गिराति, गिराति

(एक गिरते) : MBh 12.12872.

2 III क्षीब् ण 1 क्षीवाति, क्षीवाति

Dhātup 15.59 — क्षीव् ण 1.4

क्षेवति, क्षेव्यति Dhātup 15. 59

(v. l. क्षेव), 26. 4.

to eject (lit. and fig.) वम

च 1 (Dhātup 20. 19) वमति

(Ved also वमिति) RV, etc the

act of ejecting (from the

mouth) उद्गिरणं Sussr,

Vedāntas, etc — the act of ^{वमनम्}

Sussr.

ejecting from the mouth

~~अक्षर~~ Swiss

ejecting 2 I उत्तरः.

the act of ejecting I II

उद्गमः L — सूक्ष्मः L,

निकेयः.

ejecting (from the mouth)

उद्गमः (Pan 3.2.29) R, Suisse,

Ragh, Megh, etc — वाणि f L.

ejection 1 I उद्गायः Kāty Śr, Kaus-

— समुद्गायः Hariv.

~~इति उद्गायः उद्गायिन् mfn. ifc.~~

ejecting adj 2 I उद्गायिन् ifc

— ष्ठीनि, ष्ठीनिन् (only ifc).

2 II वम f (इ) W.

ejecting from the mouth

वामिन् TS, ŚBr.

ejected adj । II उत्क्षिप्त

उद्धान L — उद्धसित — प्रोत्सारित W

— व्यतिरोपित MBh.

ejected from a community

अपग्राम Śāṅkh Śr. ejected

from a village अपग्राम

Śāṅkh Śr. ejected from caste

अपाङ्ग म Mn, etc, अपाङ्गवत्य
रु

Mn, Gaut.

2 I उद्गमित L, उद्गान्त — उद्गान्त L-

— निच्छदित W — उद्गान्ति Susr, etc.

2 II उद्गान L — समुद्गान्ति.

ejected from the mouth वाक्

Bz, MBh, Pur — निच्छदित

KātyŚr, Kāv, etc.

(a leech) that has not ejected

blood दुर्गत water ejected

from an elephants trunk

मस्य m Hear.

to be ejected adj 2 I स्तमित्.

to be ejected from the mouth

मसितोय Kull on Mn 11. 160.

having ejected 2 I उद्गित् p.

being on Ekapalāśa tree I II

एकपलाशीय mbn Pān 4.2.138.

belonging to Ekapalāśa tree

एकपलाशीय mbn Pān 4.2.138.

elaborate pl 1 II उपस्कृ, ~~अपस्कृते~~

उपस्कुरुते — कृ el 2 P, Ā, el 1 P Ā,

~~el~~ el 5 P, Ā, el 8 P Ā MBh, R, etc

— संस्कृ, संस्कुरुते Sarvad.

elaboration n 1 II प्रातियत्नः Sis 3.54.

(in rhet.) ~~elaboration~~ elaborate

style (abounding with compounds)

भोजम्.

elaborated adj । II उपस्कृत.

highly elaborated संस्कृत Mn,

MBh, etc one who has elaborated

संस्कृतवत् = MW.

Elaeocarpus ganitrus ॥ ॥ नमः ॥ L

— महामुनि ॥ L — कदाक्षः W —

सुरतुङ्गः L — सुरपर्णिजा L —

सुरपुंनागः L — सुरेष्टः L.

the berry of ~~Elaeocarpus~~ Elaeocarpus

ganitrus (used for rosaries) कदाक्षः

L the berry of the Elaeocarpus

ganitrus सर्पाक्षः L a kind of

E

Elaeocarpus सुरप्रियः L made~~from~~ from Elaeocarpus ganitrusशैद्राक्ष mb (ई) n Anarghar arosary of Elaeocarpus seedsअक्षसूत्रम् the seed of Elaeocarpusganitrus भूतनाशनम् — शिवाक्षम्L — नीलकण्ठाक्षम् the seed ofElaeocarpus ganitrus (employed for

rosaries) हिमालय L the

seed of Elaeocarpus ganitrus (of

which rosaries are made) पावनम्

L.

elapse ub II व्यती, व्यस्यो व्यत्येति MBh, R,

etc — अती cl 2 अत्येति.

I II पर्यवे, पर्यवेति ऽBh — पर्यागम्,

पर्यागच्छते MBh — वह cl 1 वहति, वहते

Heav — व्यतिक्रमम्, व्यतिक्रामति,

व्यतिक्रमते MBh, R, Pañcat, BhP —

व्यतिवृत्, व्यतिवर्तते MBh, R, Hariv —

संजन्, संजायते Pañcat — समतिक्रमम्,

समतिक्रामति, समतिक्रमते R — समतिया,

समतियाति R — समाया, समायाति MBh.

(said of the time) to elapse अभिपर्ये

(acc) ऽभ्य to elapse (as night) प्रसृ,

प्रसिसर्ति (only Ved) प्रसरति (sometimes

also प्रसरते) विहृ to elapse (as

time) समतिक्रम्, समतिक्रामति,

समतिक्रमते Vet — पर्यागा (only aor

3 pl पयोगुर) MBh to elapse (said

of time) या cl 2 (Dhātup 24.41)

याते MBh, Kāv, etc to let elapse

(time) विप्रणी MBh.

elapsed adj । I कालातीत MBh 12, R 4.

28.16 — यात Hariv, Var.

II अवेत TS — परिकृत Hariv —

परीत R — पर्यवेत Kāv, HirGṛ —

पर्यागत TS — वृत्त KaushUp, Mn,

Mbh, etc — व्यतिगत Hariv —

समतिक्रान्त Vet.

elapsed (as time) II व्यतिगत

Mbh.

III परिणत BhP — संजीत Pancat

one whose term of life is elapsed

निष्कालक Mbh 8.3628 (गुणिक)

(g निरुदकादि).

to cause to elapse

II या caus यापयति

MBh, Kāv, etc.

armed with an elastic bow which

flies back with a spring क्षिप्रधन्वन्

mbn RV 9.90.3, AV 11.4.23.

elastic (as a bow) । II क्षिप्र mbn

(आ) ५ RV 2.24.8.

having the elasticity of a ~~bow string~~

bow-string । II ज्यावाज mbn

RV 3.53.24.

elasticity. I II प्रैलिमिनरी

Bhāshap.

प्रैलिमिनरी

14218

elate vb 1π म० cl. 10 धातु 17-81.35-10

म०ति, म०यति ved. and cp. also म०ते, म०यते

to v. to knock, chip, etc.

elated only 1π भाति म०ति

elated by म०ति to elate, to

to be elated 1π म०ति cl. 1 भाति

to elate.

elbow n ।I अरनि m RV5.2.1, ऽB६, Āsṽṣṽ—

अरनि f BHP, अरनिः Yājñ 3.86—कूर्पराऽṣṽṣṽ,

Daś, Balar, Comm on Katy ṣṽ—कफोणि,

कफोणि m f L.

।II अविन L—(? BRD) कफोडः AV10.2.4—

—कीलः VP, कीला L—कूर्परा L—भुजामध्यम्

L—रनि m f Āsṽṣṽ—रनिपृष्ठकम् L.

the arm between the elbow and the

wrist वाहु म and (L) f RV, etc.

being at the elbow औपर म्त्न सुसि

between middle finger and elbow

मध्येमध्यमाङ्गुलिकर्पूरम् L the distance

from the elbow to the closed fist

वसु म्त् (3 or 4) न only L the elbow of

river वङ्गः L elbow piece of a seat

अन्यम् AV, etc from the elbow to the

tip of the little finger अरलि m RV

8.80.8, AV, SBz, etc a measure

of length (= the distance from the

elbow to the end of the closed fist)

रलि mt ShadUBe struck by the

elbow कूपरित mfn Balar to be like

a ball on the elbow i.e. to be unsteady

or uncertain कफोणिगुडाय Nom कफोणिगुडायते

Sarvad 116.12.

Sarvad
118.

elder ^{adj} + I ज्ञायसु (Pāṇ 5.3.61 f,

6.4.160) RV, etc.

1 II पूर्वज MBh, Kāv, etc.

(with Buddhists) an elder

स्थानिरः MWB 184, 255, etc.

allowed by one's elder

relations अनुप्रसूत mfn.

Gaut 18.5 behaving like one

who has no elder brother

अज्येष्ठवृत्ति mfn an elder at

a station of hard men

द्यौमगृह्यः Ragh 1. 45.

an elder brother I II पूर्वः R

— पूर्वजः Mn, MBh, etc —

पूर्वजन्मन m Ragh, पूर्वजाति

f Kathās elder brother of

Bharata 'भरताग्रजः' Vop the

elder brother of Brahma

ब्रह्मज्येष्ठः Pañcar 'the elder

brother of Devadatta' देवदत्ता-

ग्रजः Buddh 'elder brother

of Gada' गदाग्रजः MBh 3.733,

BhP 4.23.22 'elder brother

of poison' विषाग्रजः L 'elder

brother of Su-grīva'

सुग्रीवाग्रजः L an elder brother

whom a younger has

anticipated in receiving his

share परिनिनः (also परिनिपुः)

Apast, Sch an elder male

descendant वृद्धः Pan 1. 2. 65

etc an elder one ज्येष्ठतर

mfn Pañcat 5.4. $\frac{0}{1}$ elder

sister अत्ता L -- पूर्वजा A

the elder sister of a wife

चीरभवन्ती L the female friend

of an elder female relation

गुर्वीसरवी Ap 1.21.9 (v.l.)

~~गुर्वीसरवी~~ गुर्वीसारवि) great

elder महासंयविरः MW B 255

a metronymic designating

an elder descendant जेईः,

जेई Pan. 1.2.65 etc to marry

before an elder brother

परिनिद , परिनिन्दति a woman

who has an elder brother

जेयिष्ठिनी Kāty Śr 23.1.15,

Sch the elders first जेयिष्ठपुत्रम्

mfn pl Mān Gr 2.7.

eldest ^{adj} L I ज्येष्ठ (Pāṇ 5.3.62)

| RV 4.33.5, 10.11.2, AV, etc. the

अग्निम् ~~the~~ L

| II अग्निम् L - वरं f (आ) W.

after the eldest अनुज्येष्ठम्

Maitr S, mīsh 'eldest among'

वृक्षः (ife) the eldest among

the Vrishnis ગુણિગદ: L

the eldest by birth જામજામ

Mn 9.126 the eldest (brother)

પૂર્વજ M.Bh, Kāv -- પૂર્વજ: Mn,

M.Bh, etc the eldest brother's

share જોડાણ: W the eldest

member of a family

જોડાણ: S.Bh 12.4.1.4

'eldest of the sons of

Kaśyapa कश्यपसूनु ज्येष्ठः L.

the eldest son । I पुत्रप्रवरः

MBh, BHP — प्रवर f (आ)

MBh.

। II पूर्वज MBh, Kāv, etc

पूर्वज. Gaut.

the eldest wife ज्येष्ठा Mn 9.

122 & 124 (reckoning) from

the eldest अजेयुः AV 11.3.

32, Ap Sr 6.7.8 next eldest

अजेयुः Pān. 6.2.189, Sch

not behaving as the eldest

brother अजेयुः वृत्ति Mn 9.

110 of which none is the eldest

अजेयुः nom pl (the Maruts)

RV 5. 59. 6 & 60. 5 any elderly

made relation पित्रोः पात्रे

any elderly person (father,

mother, the elders of a family,

etc) गृहस्त्री: the female

friend of an elderly person

गृहस्त्री Ap 1-21.9 (v. l. गृहस्त्री).

14234

elect vb 1 I उद्घृ A R (ed. Schlegel) 2.11.9.

1 II प्रतिवृ (only A aor. प्रसवृषत) AV

विलम्, विलभते HParis.

to elect for उपसंकृप् caus उपसंकृप्

यति Gṛihyās to elect to प्रकृप् caus

प्रकल्पयति MBh, BhP.

election 1 I वरः (rarely वरम् पुं ३ आ)

1 II संवरः MBh, 7.6033, संवरणम्.

14235

election of a chief priest ब्रह्मवरणम्

kātyā's election of a Hotri होतृप्रवरः

Āp's the election of a husband by

a daughter of a Kshatriya at a

public assembly of suitors स्वयंवरः

MBh, R, etc the election of a hus-

band by a prince at a public

assembly of suitors स्वयंवरः MBh, R, etc

election of Hotri होतृवर्यम् ऽङ्, होतृवर्यम्

RV.

elected ^{adj} 1 II नियुक्त L निरूपित BHP,

Pañc — त्रीण MW.

elected by one's self स्वयंवरवृत्

Pañcat.

electuary 1 T. लेह: SnS_2 , लेह्यम् W -

अवलेहिका, अवलेह: SnS_2 , ++ अवलेहनम् Bkpr.

a kind of electuary कुशावलेह:

a particular electuary खण्डकुण्डमाण्डकम्

Bkpr to apply as an electuary

लिह् caus लेह्याति car.

elegance 1 I माञ्जिमन् m W -- वत्ता रसवत्ता Vās,

Sāh — रूपलावण्यम् W — लीला Kālid, kathās,

Rājat — ^{रूप}सौन्दर्यम् Kāv, kathās, etc.

elegance of finger-nails नखवासु

m W elegance of speech उदारता,

उदारत्वम् Vām, Sāh elegance of

words शब्दसौष्टवम् A.

elegant ^{adj} 1 I संस्कारवत् Kālid.

1 ॥ रसवत् MBh, kāv, etc — रसात्मक ३ (इका)

Sāh — रासिक ३ (आ) Bhastṛ — विदग्धालाप

Bhastṛ — शुभा W — सरस ३ (आ) kāv,

Kathās — सरस्वत् L.

elegant (as composition) सुरस ३ (आ)

W an elegant body वराङ्गम् MW

elegant dress शृङ्गार kāv, Pañcat,

Kathās, etc elegant speech

वाग्मिकासः W an elegant woman

न्यत्रोद्यपरिमण्डल L — वरारोहा MW

elegantly formed विचित्रदेह W

elegantly tremulous — चाटुलोल L,

चाटुलोल.

element n 1 I तत्त्वम् W — भूतम् Up, sām-

khyak, Vedāntas, etc — शास्त्रम् MBh,

Hariv, etc.

1 II कारणम् Yājñ 3.148, Bhag 18.13 —

बीजम् (५० t आ) chUp, MBh, kāṇ, etc —

मात्रम् Bhp — मात्रा Bhp. fin

(in sāmikhya) an element विग्रहः

chief element of the body देहधातु

m Car consisting of one element

एकधातु म् — ऐकभौतिक म् kap the

element air वायुधातु म् Sarvad

an element of cognition प्रज्ञाधातु

Kaush Up the element of exis-

tence धर्मधातु म् the element

of formlessness अरूपधातु an

element of life भूतार्थः MW the

element wind वायुधातु m Sarvad

great element महाधातु m L - महा-

भूतम् IW 221 peculiar element

विषयः (५८ to ३१) MBh, Kāv, etc

(with Buddhists) a physical ele-

ment (of which there are eleven)

रूपस्कन्धः Dharmas 26 (in phil)

a primary element प्रभूतम् ~~Sāṃkhya~~

14244

Sāṃkhyak महाभूत primordial ele-

ment whence all the phenomena

of the material world are develop

ed अव्यक्तम् KathUp, Sāṃkhyak, etc

Soma-like element सोम्यधातु, m Suiss

the state of being an element

भूतत्वम् MBh the state of being

like the element सानिवत्त्वम् Pan,

14245

Sch, स्थानिवद्भावः Pat a subtle

element सूक्ष्मभूतम् Vedāntas, sarvad

तन्मात्रम् that element which is

produced from the bones and

itself produces semen मज्जनम्

Susir the elements etc भूतादिक

mfn Rāmatup affected by the

elements of the material

world सकल mf (आ) ण # Sarvad

aggregation of elements भूतानिचयः

Sānti is the ascertainment of the

elements of any thing उपोद्घातः

in the assumption of the five

elements आदानपाञ्चभौतिकम् Yājñ

causing anything to contain

all the five elements पञ्चीकरणम्

Vedāntas the concurrence of
material elements मात्रास्पर्शः

Bhag complete annihilation of
the elements of being (with

Buddhists) स्कन्धपरिनिर्वाणम् MW

composed of the five elements

पाञ्चभौतिक mf (ई) n (पाञ्चभूत) MBh,

Sniz, etc consisting of ~~any~~-

14248

anything formed from the

elements भूतभौतिक म्फन L ~~consis~~

consisting of five elements (as

the human body) पञ्चभूतात्मक

म्फन Swiss + consisting of five

(elements) पञ्चमय म्फ (५) न MārkaP

consisting of five elements (as

the body) पञ्चात्मक म्फन SvetUp

consisting of four elements

(Catur-bhūta) - चतुर्भूतिक mf

Kaps 3.18, Nyāyas 3.1, Sch

consisting of many verbal

elements बहुप्रकृति mf (as a

Comp) VPāt consisting of

seven constituent elements

(as the body) सप्तधातु mf (3) n

GarbhUp consisting of seven

elements सप्तधातुक GarbhUp

consisting of the elements

भूतभौतिक mf L consisting of the

five elements भूतमय mf ($\frac{f}{2}$) n

Naish the constituent ~~et~~

elements of the state (of which

Seven are usually enumerated

ed, viz. king, minister, allies,

treasure, army, territory, ~~fort~~

fortresses, Mn 9.294.295) प्रकृतयः

f pl containing elements पश्य

mfn Lāty, Nid — धातुमत mfn

BhP containing the five

elements पाञ्चभौतिक mf (ई) n

(पाञ्चभूत) MBh, Sniz, etc derived

from the primitive elements

आदिभौतिक mf ($\frac{1}{2}$) n (with

Pāsupatas) the elements of the

gross world ofst Sarvad (with

Pāsupatas) the element of the

material world ofst Sarvad

the first elements of a

Science प्रधरा (with Buddhists)

14253

the five constituents elements

of being स्कन्धः MWRB 109 the

five constituent elements

पञ्चस्कन्धी f sg Buddh.

the five elements 1 I पञ्चत्वम्

BhP.

1 II पञ्चजनः (ibc) MBh — पञ्चामृतम्

पञ्चामृतानि n pl Malatim 5.2.

the five elements collectively

पञ्चतत्त्वम् L the five elements

(earth, air, fire, water, and

ākāśa) पञ्चभूतानि kap the five

subtle elements अपञ्चीकृतम् (in

Vedānta phil) formed from

the elements भूतारब्धम् mfn

formed of the elements भीत

mf (इ) n MārkaP, भौतिक mf (इ) n

Mn, MBh, etc having the seven

constituent elements of the

body for a chariot-guard

सप्तधातुवरुथक mf BhP a

karma consisting of two

elements टीक्ष्णः RV, P₂ at 11.3.8

made of seven various

14256

elements सप्तधातुमय म्फ (ई) न

Heat not produced by the

gross elements अभौतिक म्फ

Comm. on Nyāyad, etc not

relating to gross elements

अभौतिक म्फ Comm. on Nyāyad,

etc one of the five elements

भूतम् Up, Sāṃkhyak, Vedāntas,

14257

etc one of the five elements

of the body मज्जन म SB_2 , etc

produced from the primitive

elements आधिभौतिक म $(\frac{1}{2})n$

relating to all elements

सार्वभौतिक म $Mn 12.51$ residing

in the elements भूतस्थ म

BHP a series of five e.g.

the five constituent elements

of the body पञ्चवर्गः R 2.118.27

the seven constituent elements

of the body (viz ^{chyle,} ~~cycle~~ blood,

flesh, fat, bone, marrow and

semen) सप्तधातवः m pl w

Subsisting by the five elements

पञ्चधारणक mfn MBh the two

14259

Component elements of a verse i.e.

the long and short syllable

पादवृत्ती m pl Psat upheld by

the five elements पञ्चधारणम् म्भ

MBh anything elemental भौतिकम्

MW.

elementary adj आधिभौतिक ह (ई).

any elementary matter भूतग्रामः W

an elementary property तत्त्वम् W

combined with elementary matter

भूतसम्पृक्त W elementary chyle

धातुपः L (in gram.) the elemen-

tary form of a word प्रकृति

† Sāh, Pān, Sch, Vop elementary

juice धातुपः L an elementary

matter मात्रम् BHP — कारणम् Yajñ

3.148, Bhag 18-13 an elementary

property कारणगुणः Sāṃkhya 14

elementary substance सत्त्वम्

(if to आ) Nir, Prat.

the Euleocarpus Ganitrus

producing a seed of which

rosaries are made 1 I

3121: .

3114124

elephant n II हस्तिन् m AV, etc — नागः

(sg also collect) (t इ ifc t आ) Kāv,

BhP; etc — कुञ्जरः (ifc t आ MBh, R) Mn

3.274, MBh, etc — दात्रिन् m MBh, R, etc

— द्विपः Mn, MBh, R, etc (ifc t आ) — इभः

Mn, Bhartṛ, Ragh, etc — गजः ShadūBṛ

5.3, Mn, etc (ifc t आ R 2.57.7) — द्विरदः

MBh, Kāv, etc — कश्चिः ifc (= कश्चिन्) Śiś

4.29.

II अङ्गुषः L — अधरी RV 4.6.8 —

अन्तःस्वेदः L — कञ्जरः, कञ्जारः — करिन्

m L — कापि m L — कफिन् m L

(u for कफिन्) — कम्बु m L —

करिन् m Subh — करेणु m (Uṇ 2.1)

MBh, Pañcat, etc — कर्णिकिन् कर्णिकिन् m

L — कलिङ्गः L — कूचः Common Uṇ 4.91

— चक्रपादः L — चदिरः L, चन्दिर —

चन्दिरः L — जर्तु m Un 5.46, Sch —

जलकाङ्क्षः, जलकाङ्क्षिन् m L — दण्डवालाधि m^L

— दन्तावलः (Pām 5.2.113, 6.3.118) Mn 7.

106, Kull — दिवौकस् m L — दीर्घपवनः,

दीर्घमारुतः L — दीर्घवक्त्रः L — द्रुमारि m L

— द्विपायिन् m R3.20.26 — द्विदन्तः Gal —

दिरापः (?) L — दिहन् m L — नगजः L

— नगरधातः L — नर्तकः L — निक्षेपः L

पञ्चनखः L — पद्मः L — पद्मिन् m L —

पिचिलः Gal — पिण्डपादः, पिण्डपाद्यः L —

पीलु m L — पुण्ड्रकेलि m L — पुष्करिन् m

Dhūstān — पृदाकु m L — पेचकिन् m

L (v.l. पिचकिन्) पेचिलः L (v.l. पिचिल) —

प्रस्वेदः Gal — बृहदङ्गः L — भार्गवः m b

(ई) n L — मत्तंगः MBh, Śrūta — मत्तंगजः

Kālid, Kiṣ (मतंगजत्वम्) — मत्तकीशः L

— मदकलः L — मरालः — महाकायः L

महानादः L — महामृगः R — मातंगः MBh,

Kāu, etc — मितंगमः, मितंगमा W — रक्तपादः

L — रणमत्तः L — रदनिन्, रदिन् M L —

रसिकः L — राजिलः Gal — राजीवः L —

लम्बकर्णः L — लिङ्गिन् M L — लताशदः Gal

— वनजः L — वराङ्गः Divyāu — वारण

mfn (with मृग) RV 8.33.8, 10.40.4 —

वारीटः L — वाहनम् AitBr, etc — वितण्डः

W — विराणिन् m L — विलोमजिह्वः L —

विलोमरसनः L — विषाणकः Gal — विषाणिन्

m Hariv, Sis — वेगदण्डः Hcar, वेतण्ड —

वेतण्डः Hcar, Kād, Bhām — वेदण्डः L —

शक्ते m Up 4.67 — शक्ति m only L —

शिरस्तापिन् m W — शुण्डालः L — शुण्डिन् m

W — शूर्पकर्णः L — ~~शूर्पकर्णः~~, शूर्पश्रुति

Vās — शृङ्गारिन् L — शृङ्गिन् m L — शक्ति

m (only L) — शक्वन् m L — षष्टिहायनः L

— सत्ति m L — सद्दि m L — समाजः L

— सामजः L, सामजातः sis — सामयोनि m

Ragh — सामोद्भवः L — सारङ्गः (ifc + आ)

(only L) — सिन्दूरतिलकः (ifc + आ) L —

सिन्धुरः Rājāt, Sukas — सिवरः L — सुप्रतीकः

Parāś — सूचिकाधरः L — स्तम्भेरमः Kāu

— स्त्रीध्वजः L — स्थूलपादः L — हस्तिः

— हस्तिन् mbn (with मृग).

any young elephant पिकः L as big as

an elephant हस्तिद्वयसं mf (ई) n Pāṇ 5.

2. 37, Sch as great as an elephant

हस्तिमात्र mbn MW as high as an elephant

elephant गजदघ्न mbn (cf Pāṇ 5. 2. 37)

W — हस्तिवयस् mb (ई) n Pāṇ 5.2.37,

Sch as tall as an elephant गजमात्र mbn

W — गजद्वय mbn (cf Pāṇ 5.2.37)

W the back of an elephant ~~हस्तिपृष्ठम्~~

हस्तिपृष्ठम् MW.

belonging to an elephant II हास्तिन mbn

AV — कोऽजर mb (ई) n MBh 12.8932

(=13.5580) Bhp 8.4.12 — ऐभ mb (ई)

n Mudrār, Śis.

I II नाग mf (भा ७३) n Śisr —

वारणीय mbn Kathās — सौप्रतीक mbn ^{L.}

the butting of an elephant वप्रः, वप्रम्
~~वप्रः, वप्रम्.~~

the chief elephant of a ^{head} ~~herd~~ पीतु m L

coming from an elephant मातंगज mbn

Śisr the composer of a work on the

treatment of elephant's disease हस्तिवैद्य

हस्तिवैद्यककारः a Daitya in the form

of an ^eelephant प्रतिवारणः (with दैन्य)

Bht descended from the elephant

Vāmana वामनान्वयः Gal drawn from

a female elephant (as milk) कारणेव

mfn सूक्ष्म elephant among draught

animals वाहवारणः L elephant

among men पुन्नागः L elephant and

horses हस्त्यश्वम् ṇ sg R, VarBṛS an

elephant's armour गुडः L an elephant

(because he drinks with his trunk and

with his mouth) अनेकप mfn Ragh

an elephant between a Mandra and

Bhadra and Mṛiga मन्त्र मन्त्रभद्रमृगः L

an elephant ~~caparisoned~~ caparisoned

for war कल्पितः W elephant-catcher

नागबन्धकः L — कुञ्जरग्रहः R 2.91.55

elephant's cave कुञ्जरदरी VarB&S an

elephant's cheek कण्ठपाशकः L elephant

chief वारणेन्द्रः MW elephant's coitus

करिषतम् Kiz 5.23 elephant corpse

कुञ्जरानीकम् elephant - crocodile

गजानकः Gal elephant-destroyer

नागभिद् m L.

an elephant-driver । I महामात्रः Mn,

Mbh, Hariv, etc — हस्तिवाहः MW —

हस्तिपालः, हस्तिपालकः Kathās — हस्ति

हस्तिः W.

। II अङ्गुशग्रहः — अनीकस्थः L — ~~अम्बु~~

अम्बुः BhP — गंजाजीवः L — गजरोहः

~~R 3~~ R 3.5 — निषादिन् m Sis 5.

MI — प्रधानम् L, also प्रधानः —

हस्तिचारिन्

३ हस्तिचारिन् m Sis — ~~हस्ति~~ हस्तिजीविन्m Sis — ~~हस्तिजीवि~~ हस्तिजीविन् m

Hastiv — हस्तिपः VS, MBh, Hastiv, Pur,

हस्तिपङ्कः Sis, Hit, etc — हस्त्याजीवः

MBh — हस्त्याशेहः MBh, VarBṛS, etc.

elephant during rut II गन्धहस्तिन् m

R S f — गन्धगजः Kād — गन्धेभः

Rājāt 1. 300 — गन्धद्विपः Vikṛ, Ragh,

Kir, गन्धादिरदः Inscr.

an elephant's ear दलाहकः L elephant

eared हस्तिकर्णः Suisr, VarBrS an

elephant eighty years old वृद्धः Gal

an elephant's eyeball इक्षीका. ~~elephant~~

† elephant-faced II हस्तिमुखः L, ४

हस्तिवक्त्रः Das — गजाननः GanP,

Sinhās, गजमुखः VarBrS 58. 58,

गजवदनः Kathās 100. 44.

II गजास्थः L — दन्तिवक्त्रः Bālar

4.16 — वारणाननः Kathās.

elephant-faced (N. of Ganesha) करिमुखः L

elephant's (favourite) food गजभक्षकः,

गजाशनः L, गजादन an elephant's fodder

विधानम् Sis 5.51 an elephant's fore-

head अवग्रहः L elephant's food

कुञ्जराशनम् L an elephant's foot प्रोहः,

प्रोहः L elephant footed हस्तिपाद mbn

Pāṇ Vop — हस्तिपदः MBh an elephant

formed by mats किलिञ्जहस्तिन् m Sāh

elephant friend नागबन्धु m L ~~an~~ an

elephant (from its power of resistance)

वारणः (ife f आ) MBh, Kāv, etc an

elephant's girth वरत्रा L an elephant

given to a grammarian as a reward

वैयाकरणहस्तेन m Pāṇ 6.2.65, Sch

an elephant's gums प्रवेष्टः elephant-

hater सिन्धुरदेविन् m L ~~him~~ an elephant

an elephant's hide करिचर्मन् n an

elephant-hook वारणः Dāś an elephant's

housings प्रवेष्टः .

an elephant in rut II मदकरिन् m

Rajat.

II अशलः L — कण्ठीरवः L, कण्ठारवः

— घनाघनः L — ~~प्रभिनकरः~~ प्रभिनकरः

— भ्रान्तः L — मदारः.

an elephant's jaw - कुशः Pāṇ 5.2.107,

Vārtt, कुशम् L.

an elephant-keeper II हस्तिपालः,

हस्तिपालकः Kathās — हस्तिपः VS, MBh,

14283

Hariv, Pur, हस्तिपकः Śiṣ, Hit, etc —

महामात्रः Mn, MBh, Hariv, etc.

II निषादिन् m Śiṣ 5.41 — गजाजीवः
— मेढः Gol ~~www~~

I — मेढः Hcar, — मेण्डः HParis.

elephant look नागावलोकितम् Diṅyāv

elephant-tore गजशिक्षा MBh 1. 4335

elephant's nail हस्तिनखः Śiṣ the

elephant of Indra श्वेतगजः Kād, श्वेतद्विपः

L — मदाम्बरः L an elephant of

Pundarikā's race पुण्डरीकान्वयः Gal

an elephant of a small stature मत्कुणः

L elephant of the quarter दिक्करिन् m

BhP, दिक्कुञ्जरः Sāh — भाशागजः an

elephant out of rut गतसन्नकः L —

उपात्तः L an elephant out of rut (from

whose temples the juice ceases to flow)

~~उ~~ उद्यन्तः L ~~eleph~~ ^{penance} elephant's penance

वारणकृच्छ्रः Prāyaśc an elephant's

proboscis सूचिका L an elephant-

rides हस्त्यारोहः MBh, VarBṛS, etc —

हास्तिकः W elephant-riders (and)

horsemen (and) their servants

हस्त्यारोहबन्धकाः m pl R an elephant's

shadow गजच्छाया Yājñ 1. 218, PSarv

elephant shaped कुञ्जररूपिन् mbn.

an elephant sixty years old ।। जटिन्

m L — युवन् mGal — शृणुशरः Gal.

an elephant-stable हस्तिशाला MBh,

Kathās — वारणशाला R.

an elephants temple ।। करटः MBh,

Bharts, etc.

।। करकटः — करटा.

elephant's tongue हस्तिजिह्वा Cat elephant-

tree गजपादपः Bhp२. an elephant's trunk.

कुञ्जरकरः

an elephant's trunk I I हस्तिशृण्डः MW,

हस्तिशृण्डा MW — कुञ्जरकरः.

I II हस्तः (हृत् ह आ) Hst B२, MBh, etc —

हस्तिनासा L — हस्तिहस्तः MBh.

दन्तिदन्तः

an elephant's tusk II, ~~दन्तिदन्तः~~ MBh ४.

1021 — करिदन्तः W.

II कुञ्जः Pām 5. 2. 107, Vārtt, कुञ्जम्

L.

an elephant twenty years old विक्कः L

— पिक्कः L, विक्क — विष्कः Siā ^{18.} ~~Siā~~

27 (Sch) an elephant without tusks

मत्कुणः an elephant with~~out~~ particular

marks मृगः R, Var — वामनान्वयः Gal

— पुण्डरीकान्वयः Gal ~~elephant~~

an elephant with particular marks

(descended from the race of Pushpadanta)

पुष्पदन्तान्वयः Gal enemy of an elephant

इभारि m l an ~~ex~~ excellent elephant

मातंगमातंगः Bālar — करिवरः.

a female elephant II करेणु † MBh,

Susr, Ragh, etc — करिणी Bhartṛ,

Vikṛ, Kathās — हस्तिनी AV, etc.

14290

+II इभा L — इभ्या L — कचा L —

कटम्भरा L — कनेरा W — करणुका

Pañcat — कर्णधारिणी L — कुञ्जरा,

कुञ्जरा L — गजकन्या R 2 — गजवधू

Mālatīm — गजी BHP 4.6.26, 10.33.23

— गणिका L — ~~गणेरु~~ गणेरु १ L —

नर्तकी L — नागवधू १ R — नागाञ्जना

L — नागाञ्जना L — पद्मिनी L —

पिल्लका W — पुष्करिणी L — वन्धकी L

— मनाका L — मलाका (only L) —

वशा Vikṣ, Kathās — वारणी L — वासुरा

±.

the female elephant of the east (the

mate of Airavata) अभ्रमु to the female

elephant of the north भङ्गना the female

elephant of the north-east अनुपमा the

female ~~elephant~~ elephant of the north-east

quarter अग्गनावली the female elephant

of the north-~~east~~ west quarter सुदन्ती L

the female elephant of the south अङ्गदा

the female elephant of the south-east

अनुपमा a female elephant standing

ready at a certain place and at

appointed hours यामकरेणुका, यामककरेणुका

Kād the female of the elephant

Su-pratika सुप्रतीकिनी L the

female of the elephant Vāmana वाग्मनेभी

L the flapping of an elephant's ears सनः

L the fleshy part of the back of an

elephant on which the rider sits प्रवेष्ट

प्रवेष्टः fever in an elephant पुण्डरीकः L

a fine elephant नरवारणः MBh a five

years old elephant बालः L foe of the

elephant द्विद्विरदाराति m L food of

the elephant द्विरदाशनम् a furious

elephant मत्तदन्तिन् m W, मत्तनागः L,

मत्तवारणः Vās, मत्तहस्तिन् m Mōlar,

मत्तेभः — मत्तः L a furious elephant

(emitting out fluid) धाराटः L a great

elephant महागजः Bhp — महानागः Hariv

guiding of an elephant by means of the

side's feet यत्नम् L 'having a trunk' an

elephant करिन् m MBh, BhP, Pañcat,

etc 'having a trunk an ~~ele~~ elephant

करभिन् m L 'having an elephant

हस्तिन् mfn MärkP 'having an elephant's

face द्विपात्यः L 'having on his ~~face~~

forehead the prominence ~~called~~ called

Kumbha' an elephant कुम्भिन m having

the depth of an elephant (as water)

हास्तिन mfn Das having the might of a

mad elephant मत्तवारणविक्रम mfn Ml

having the strength of an elephant

नागबलः L the ~~that~~ hollow between

the frontal globes of an elephant विदु

m L Indra's elephant करेन्द्रः W—

इन्द्रकुञ्जरः L, गेशवत Indra's elephant

Airāvata श्वेतकुञ्जरः L + H ~~शक्रदन्ति~~

~~fff~~ ~~fff~~ Indra's elephant (~~called~~ called)

Airāvata शक्रदन्तिन् m Sis the

keeper of an elephant करिपः [T]

gana चूणोदि Pāṇ 6.2.134 — करेणुपालः

a kind of elephant ऐन्द्रशिरः R.2.70.23

— ऐरावतः R.2.70.23 — कम्बाजः L

भप्रमृगः R — मन्द्रः L ~~■~~ — (between

a Mandra & Bhadra) मन्द्रभद्रः L —

मिश्रः L — व्योषः L a kind of elephant

elephant's gait त्रिपदो Kād, Year 15

a king's elephant उपवाह्यः L — औपवाह्यः

औपवाह्यः a large and excellent

elephant वारणेन्द्रः MW.

a large elephant II नाणेन्द्रः Kāv —

करीन्द्रः — नागराजः MBh.

I II करणुवर्यः — क्षिरदपाति m Bhp —

वृहदङ्गः W. #

the male elephant of the east अभ्रमुप्रियः

[Vcar], अभ्रमुवल्लभः [L] the mark of

a Bhadra elephant (whose chief and

inferior limbs are in good proportion)

भद्रलक्षणम् the mark of a Mandra

14300

* elephant (whose special signs are

coarseness, size and flaccidity)

मन्त्रभद्रलक्षणम् । the mate of the female

elephant करिणीसहायः a mock

elephant प्रतिवारणः.

a noble elephant ।। गजेन्द्रः MBh I,

Nal 12.40 — नागेन्द्रः Kāv —

नागराजः MBh.

on an elephant अधिहस्ति Ragh one of

an elephant's paces वीथीमार्गः L one who

has become an elephant गजीभूत mfn

Kathās a particular kind of elephant

भद्रः R — भद्रमन्दः R(B) (also भद्रमृग,

भद्र) a particular part of an elephant's

fore foot विशेषभागः L — वैशशिन्

m L a particular part of an elephant's

14302

tail बालपाशकः L the payful butting of

an elephant against a mound of any kind

वप्रक्रिया Ragh, ~~वप्रक्रिया~~ Megh a

powerful elephant करेणुवर्यः — ~~हस्त~~

हस्तिराजः Sis a princely elephant

हस्तिनागः Divyān provided with elephant

हस्तिमत् mfn Pat relating to an elephant

सौप्रतीक

सौप्रतीक mfn L a rider on an elephant

14303

वरारोहः L the rider on an elephant

(as sitting behind and not like the
driver sitting in front) कटिरोहः L

riding on a white elephant सितकुञ्जर

mbn riding on an elephant गजिन्

mbn MBh 6. 3301, BhP 10. 54. 7 a (roaring)

elephant गर्जः (Pāṇ 7. 3. 59, Kāś) L

a (roaring) elephant in rut गर्जितः (g

लाशकादि) L a rope for ^{tying} ~~tying~~ on

~~elep~~ elephant वारि, वारी & Dharmas.

royal elephant । II नागवारिकः (L) —

मरीचः L — वारु m L — ~~विजयकुञ्जरः~~

विजयकुञ्जरः L. a rusty elephant

मत्तदन्तिन् m W, मत्तनागः L scented

water- elephant जलगन्धेभः Rajat s.

107 seated on an elephant दन्तिस्थः

Kum 16.2 shaped like an elephant

वशङ्करूपोयेन mf n L a she elephant

कणोरा L the side of an elephant's

breast विक्षोभः L sitting on an elephant

हस्तिन् mf n MärkP the skin of an

elephant हस्तिचर्म (Ved) Pāṇ 5.4.103

a slow elephant मन्द mf (आ)n

L the ~~supping~~ spurring of an

14306

elephant by means of the rider's

feet यत्नम् I a state elephant

करोन्धः the state of a vicious elephant

व्यालत्वम् Mudr. the state of an

elephant गजत्वम्

the state of an elephant II गजत्वा Kathās

74.22, गजत्वम् Bhp 8. 4.12 —

कुञ्जरत्वम् 181Bh 12. 4282.

strong as an elephant सुप्रतीक सुप्रतीक

मृ (मा) n MW the third part of an

elephant's hind leg मण्डुकी L the track

of an elephant हस्तिपदम् MBh a twenty

-year-old elephant धिक्कः Gal the upper

part of the thigh of an elephant आयस्कारः

to overtake on an elephant अतिहस्तय

Nom अतिहस्तयति (for अतिहस्तिन्) to

trumpet (said of an elephant) वृह् or

वृह् (also written वृह् or वृह्) cl 1

(Dhatup 17.85) वृंहति (or बृंहति) MBh

Hariv, etc an Ugra who is an elephant

catcher यवनः L.

a vicious elephant । I दुष्टगजः MW.

। II व्यालः (ifc f आ) Kāv — व्यालकः

L.

walking like an elephant द्विरदगामिन्

mfn Ragh a war elephant कशेन्द्रः

a war-elephant (carrying a standard)

वारु m L = विजयकुम्भर.

water elephant II जलद्विपः Vcar 9.

124 — वरिवारणः Vcar.

II करियादस् n W — नाराचः L,

(= जलेभ).

the way of an elephant करिष्यः gana

देवपथादि Pāṇ 5.3.168.

a white elephant → II श्वेतहस्तिन्

m W — श्वेतगजः ~~Kod~~ Kōd, श्वेतद्विपः L

— श्वेतकुञ्जरः L. ~~सम~~

II पुद्भागः L — सितकुञ्जरः L —

सितवारणः Bhp.

a wild elephant II वनकरिन् m

Kād, वनकुञ्जरः BHP, वनक्षिपः Ragh,

Kathās, वनमातङ्गः Das, वनसिन्धुरः HPaisis,

वनस्थः (with गज) Hariv, वनगजः MBh,

Kāv, etc — वन्यक्षिपः MW — वन्येभः

Sis.

a wooden elephant डित्यः L a woman

who who walks like a swan and

young elephant हंसवारणगाभिनी MW.

14312

a young elephant II करभः Bhp —

बालगजः Bhp — शिशुनागः MW.

II इभपोटा — करिजः L — करिपेटः

L — कारजः W — कारुजः L —

वासन्तः L — शरभः L.

a young elephant & five years old बालकः

Sis 5. 47 a young elephant (one

thirty years old) कलभः Ragh, Mricch,

Pāṇcat, etc a young elephant under

five years old करिशावकः L a

female
young elephant वामी L the young

of an elephant कलभकः Kād

accompanied by men and elephant

सनशद्विप mfn R/W armour for

elephants जयनम् L athlete among

the elephants नागमल्लः L a breaker

in elephants हस्तिशिखः MBh the chief

of a herd of elephants हस्तिराजः Hit

a class of elephants मृगमन्दः R —

मृगमन्द्रः R consisting in elephants

नागमय mf (ई) n Hariv.

consisting of elephants । I नागमय mf

(ई) n Hariv — नागवत् mf

MBh.

1 II हास्तिक् mfn Ratnāv. ~~destroyer~~

destroyer
of elephants

करिमाचलः L elephants

and chariots हस्तिरथम् n ३१ 17Bh

elephants (and) cows (and) horses

~~हस्तिगवाक्षम्~~ हस्तिगवाक्षम् n ३३ 17Bh

elephants and forests नागवनम् (in comp)

Vishn 3.16 ~~the~~ enemy of elephants

गजारि m L, गजमाचल for of

elephants द्विपारि m BhP food for

elephants विधि m L furnished with

elephants गजवत् mbn Ragh 9.10

having ears like the chief among elephant.

~~गजेन्द्र~~ गजेन्द्रकणः MBh 12.10351 a herd

of elephants हस्तियूथम् MBh (a battle)

in which elephants and monkeys take or

took part हस्तिवानर mbn R Indra's

elephant अभ्रमातङ्गः L a keeper of elephants

पीलुपति m L a multitude of elephants

गाजम् Ganar 83. Sch — हस्तिकम् MBh

q. 2839 (B) on elephants अधिनागम्

Sis one of the elephants that support

the earth ✱ महागजः one of the

mythical elephants which stand in the

eight quarters of the sky and support the

earth दिक्करिन् m Bhp, ~~दिक्करि~~

दिक्कुञ्जरः Sāh a place where elephants

are kept गजस्थानम् Vājñ 1.278

~~prince~~ prince of the elephants दिपपति

m Ratn, द्विपेन्द्रः, Ragh, द्विपेश्वरः

Mālatim rich in elephants बहुहस्तिक

mf (आ) n TBz the roaring of

elephants करिगर्जितम् L a superintendent

of elephants हस्त्यध्यासः MBh a

Sūtra treating of elephants हस्तिसूत्रम्

MBh the town called after elephants

नागाह्वयम् L, नागाह्वयम् (with pura)

MBh together with elephants सकुञ्जर

MBh R towards elephants प्रतिहस्ति

MBh a trainer of elephants हस्तिशिक्षकः

MBh unproductive efforts (as elephants,

after skirting water over their bodies,

end by throwing dust and rubbish)

गजस्नानम् W

elephantine adj मातंगज Sussr.

elephantine (as urine) नाग † (आ ७ ई)

Sussr.

elephantiasis n 1 I श्लीपदम् Swisr, Bhpr, etc.

1 II लम्बीकः
पदवल्मीकः L — पादवाल्मीकः L — वल्मीकः

वल्मीकम् (१ अर्थ यदि) Swisr — श्लीपदः

phur-tas.

body-wound elephantiasis तनुव्रणः

L curing elephantiasis श्लीपदापहः

L a man who has elephantiasis

स्थूलपादः MW removing elephan-

14322

tiasis श्लेष्मोपद्रवः L source of elephan

tiasis श्लेष्मोपद्रवः L suffering from

elephantiasis श्लेष्मोपद्रवः m swollen

(said of a particular form of

elephantiasis) श्लेष्मोपद्रवः m swollen

Elephantopus Hieracium (?)

अष्टः युगैः.

अष्टः युगैः

Elephantopus Scaber । E गो जि ह्वा

L.

। II अधः पुष्पी — अनडुग्जि ह्वा —

प्रसरिणी L.

31/1/41

Feronia Elephantum I II विज्ञानः

L.

the plant Feronia Elephantum

I कौटिल्यस्य ल, (कौटिल्य).

अनिल

Eleusine Coracana I II मंडकः L

— मंडकः L — (उ-एन): L.

Eleusine Coracana (a sort
of grain, commonly called
Rāggy, and much cultivated
in the south of India) रागी
रागी L.

भारत

Eleusine Indica

~~Indica~~ | II लणबलवजा L

हुढलणा L — हुढपत्ती L —

हुढेशुरा L — पानीमाश्रा L —

मौत्रजीपना L — बारलीकः L.

Eleusine Indica (a species

of coarse grass not liked by

cattle). लणबलवजः TS, etc made

of the grass Eleusine Indica

बालबाला mf (इ) ग डंडि,

MBh.

elevate vb I उदञ्च caus उदञ्चयति

Das, Balar — उदञ्च, उदञ्चति (Ved)

and उदञ्चति RV 5. 83. 8, VS, Śākh,

etc — उद्वह, उद्वहति, उद्वहते MBh,

Bhp — उद्वृ, उद्वरति, उद्वरेते —

उन्नम caus उन्नमयति, उन्नामयति

MBh, R, Śāk, Kathās, etc —

समुत्था caus समुत्थापयति MBh, R,

BhP.

I II अभ्युद्यते MBh, Sāh, etc — ईर

caus ईरयति RV, VS, TS, ŚBh —ईर cl 2 ईति RV — उत्कृष caus

उत्कृषयति Sāh — उत्तृ, उत्तरति and

उत्तरति (Ved) RV, VS, SV, ŚāṅkhŚr

— उच्छ्वस caus उच्छ्वसयति — उदस,

उदसयति ŚBh, MBh — उदाया P —

उदानी, उदानयते Bhatt 8.21 —

उद्गृह्, उद्गृह्णाति (or Ved उद्गृह्णाति),

उद्गृह्णाते VS, TS — उद्गृ, उद्गृरते —

उद्गृ, उद्गृरति, उद्गृरते RV 8.19.23 —

उद्यम, उद्यच्छति (if the result of

the action returns to the agent,

Pāṇ 1.3.75) उद्यच्छते — उद्यच्छति P —

प्रतृ, प्रतरते RV, AV, ŚB, MBh —

प्रोन्ना, प्रोन्नयति Rām, Bhp — रुह

caus रोहयति, रोपयति, रोपयते RV,

AV, Rājāt — वृध् cl । वधति Ved

and ep also वधति trans P, RV

— वृध् caus वधयति, वधयते (in

later language also वधयिष्यति) AV,

ŚBṛ, MBh, etc — समुच्छि,

समुच्छ्रयति, समुच्छ्रयते Bhatt —

समुत्कृष्ट, समुत्कृष्टाति MBh — समुन्नम

समुन्नमयति, समुन्नामयति MBh, Sak,

SwiH — समुन्नी, समुन्नयति, समुन्नायते

MBh, BHP.

to elevate by heaping रथपु^{टय}~~रथपु~~

Nom रथपु^{टय}यति Āryav to elevate

by strewing रथपु^{टय} Nom

रथपु^{टय}यति Āryav.

elevating । I उत्थापनम् Kāty Śr.

। II आरोपणम् Kāthās — उत्सादनम्

L — उद्गमः TS, VS.

the act of elevating । I

उद्धारणम् — उन्नमनम् Bhp.

। II उद्धारः — उन्नमः L —

उन्नमः Pāṇ 3.3.26.

elevating (by means of a

counter poise) उत्तोलनम् 4.

elevation । I ऊर्ध्वत्वम्, ऊर्ध्वता —

औन्नत्यम् Kathās — उत्कर्षः —

अभ्युत्थानम् Bhag, Ragh — ऊर्ध्वस्थिति

† L — समुच्छ्रयः MBh, SaddhP —

आरोहः R — उच्छ्रयः (Pāṇ 3.3.49)

MBh, Yājñ, Süss, Pañcat —

उन्नति †.

I II अभ्युच्छ्रमः — अभ्युदयः Mn 3.

254, R, etc — उच्छ्रमः — उच्छ्रित

† MārRP — उत्तुङ्गता, उत्तुङ्गत्वम् —

उत्थिति † L — उत्सवः — उत्सेधः

SBz, Car — उदयः — उद्घातः R —

उद्घति † — उद्घावनम् MBh 13. 2913,

Lalit — उद्भूति † Kum, Vikr —

उद्यति † RV 1. 190. 3, TS, SBz, AitBz

— उद्यमः R, Yājñ, Pañcat, etc —

उद्यमनम् Pāṇ, Sarvad — उद्यत f RV,

AV 12.1.2, Kauś — उद्यतम् TS —

उपचयः — उद्यम L — कूटकम् L —

गिरि m (ifc Pāṇ 6.2.94), RV, etc

— लुङ्गः R 4.44.20, Mit 2 (V. l.)

— पञ्चपरशानम् L — प्राप्तिमा MBh,

Rājāt, Kathās — प्रवत् f RV, AV

— रोहसं ७ RV, Śāṅkhya Śr

अष्टांग AV, Kum, Gīt — संग्रहः L —

शेनः (only L) — समुत्सेधः (५८ ८

आ) MBh, R — समुन्नाहः BHP —

समुन्नति ८ Kālid, Pañcat —

सम्पूर्णम् W.

non-elevation । I अनुत्कर्षः.

after an equal elevation

सामान्यप्रतिपत्तिपूर्वम् MW being

on an elevation उच्छ्रितम्

the elevation of a figure उच्छ्रितम्

of elevation of a horn उच्छ्रितम्

of Ganit elevation (of a mountain)

उच्छ्रितम्: R, Suir, Mit, Var Br S, etc

elevation of a tree उच्छ्रितम्:

elevation of ground उच्छ्रितम्

Var B&S elevation of mind

समुन्नति f (with मनसः) great

elevation महोन्नति f L having

a great elevation अत्रमुन्नति

mfu MBh 3. 11699 having an

elevation उन्नतमिति mfu RV 10.

8.2, 102.7, VS 9.6, Ragh,

Pañcat, अत्रमुन्नति mfu MaitrS

1. 11.1 having elevation उद्भातिन

mfn Sak 10.6, (v.l. for

उत्तरवातिन) — सारोह mfn (आ)

n R — सोदक mfn MBh

having one elevation एकोन्नत

mfn TS 6 mountain-elevation

नगोच्छ्रयः W situated at a

high elevation (as a star)

उच्चैः शब्दं म्फु R having 5

elevations (said of a forest)

यच्चैः शब्दं म्फु Bhp having 3

elevations. त्रिभुजं म्फु MBh 12

— यच्चैः शब्दं म्फु TS 6 having

2 elevations of sound उच्चैः

म्फु Tāndya Br one who

elevates उच्चैः म्फु RV 1.178.3

उद्भावयितुं mfn Das who

elevates उत्थेयक mfn what

elevates उत्थेयक mfn.

elevating adv I उन्नम्य p

उन्नम्य p.

elevated adj I उत्कथित

उन्नमित — उत्थामित — उदचित

उदित, उदित Naish 1.83, 6.52, 74

उन्नामित — उद्युत MBh, Rājat, etc.

उद्युत ŚBr, TBh, Kāty Śr, Susr,

etc — ऊर्ध्व ऋ (आ) (BRD) RV, AV,

VS, ŚBr, Ait Bh, etc (in class

Sanskrit occurring generally in

compounds) — उद्युत — उन्नात MBh,

Sak, Mit, etc — उन्नात — उद्युत

Var Bh S, Ragh, etc.

I II अलन्धुर Uttarar — अभ्युच्छित

Śāṅk, etc — अभ्युदित — अभ्युन्नत

VarBḥS, Śāṅk, etc — आरोपित

Kum — उच्छ्रयोपेत — उत्तल sis —

उदाहित — उदीर्ग MBh, R, Suśr,

Kum, etc — उदीक्षित RV 10. 119. 12

— उद्गुण्डित Kathās — उदात्त R,

Bhp — उद्गन्त L — उद्भूत R, Ritus

— उद्यत MBh, R, Bhp, Ragh, Kathās,

etc — उद्धतित Suś — उद्धित MBh,

R — उद्धित Kathās — उत्सन्न

Suś — उत्सादित L — उत्सिक्त —

उन्नतिमत — उपरिस्पृष्ट RV 10. 128. 9,

AV 5. 3. 10 — अउपव f (आ) RV,

AV, VS — प्रोत्पुऽ Kāv, Kathās,

MārkaP — प्रोन्नत Var, Pañcat —

रोपित — समुच्छ्वसित Kum 3.38,

विश्लेषित Sch — समुत्कट Kāsī Kh

— समुदित R, Kir — समुद्धत

MBh, Kāv, etc — समुन्नत Kāv, Pur

— समुन्नीत MBh — सांनुक.

not elevated । I अनुन्नत —

अनुदात्त.

belonging to an elevated

person और्ध्वदिमिक Pat on Pan

4.3.60 belonging to an

elevated thing और्ध्वदिमिक

Pat on ~~on~~ Pan 4.3.60 elevated

and depressed उन्नतानत L

the elevated edge of a channel

for water उमशा RV 10.105.1

the elevated edge of a ditch for

water अमशा RV 10.105.1 the

elevated edge of a trench for

water अमशा RV 10.105.1 the

elevated edge of a vessel अमशा

RV 10.105.1 - an elevated floor

of a circular shape परकुन्दः

Nīlak an elevated hand

उपरिहस्ताः Heat elevated on

high आरुढ Var Bṛ S, Pañcat,

Hit, Kathās, etc elevated part

उन्नतम् TS elevated place

आरोहः R an elevated place for

burning dead bodies अशानम्

AV, etc an elevated platform

raised on bamboos in a field

(where a watchman is stationed)

to protect the crops from
cattle, birds, etc) मन्त्र: W
an elevated resting place

उपरिश्रमनम् AV 9. 6. 9, उपरिश्रमना

Ap, Goleh the elevated ridge
of a channel for water ३म३॥

RV 10. 105. 1 the elevated ridge

of a ditch for water ३म३॥ RV

10.105.1 the elevated ridge of

a vessel अश॥ AY 10.105.1

a forest ^{situated} ~~situated~~ ^{on}

elevated land वनप्रस्थः, वनप्रस्थम्

(?) MBh an elevated stage

for dancing आरोहणम् MBh

elevated to आरोह f (आ) (loc)

R having an elevated palate

उत्तमकुद having the arms elevated

उद्येभुज Megh having the head

elevated उच्चैरस Kum more

elevated उदात्तर compar —

उदाहितर SB 7.5.1.38 most

elevated उत्तम — पराशरणवत् MBh

resting on an elevated bed

उपरिशामिन Gop Br standing

on an elevated spot विरासनम

BHP, Sch, उच्चविस्थान.

to be elevated समुत्थाप्य म्फ

Var B.S.

to be elevated वृद्ध ए। नद्यते

(intrans) RV, etc.

eleven adj. II एकादशन्.

belonging to a collection ~~अवस्य~~

of eleven (e.g. animals) ऐकादशिन

f (ई) ऽभ् consisting of eleven

एकादशिन — एकादशक MBh — (ie.

months) एकादश f (ई) RV. AV 5. 16. 11,

MBh, etc duration of eleven days

एकादशाहम् R duration of eleven

nights (and days) एकादशरात्रम् Gaat

14.2 elevenfold एकादशधा SB 10—

एकादशविध ^{BhP} ~~अथ~~ the eleven Rudra

hymns रुद्रैकादशिका Baudh * the

11 Rudra hymns (Anuvāka in the

Taittirīya Samhitā) रुद्रैकादशकमन्त्राः

m pl (Heat) रुद्रैकादशिनी (Yājñ)

eleven times एकादशकृत्वः KatyŚ

eleven years old एकादशवर्ष Hir

having eleven names रुद्रादि L lasting

eleven (i.e. months) एकादश f (ई) RV,

AV 5.16.11, MBh, etc.

the number eleven II एकादशम् SBr

— एकादशम् Vop — एकादशत्वं Bhp —

एकादशिनी TS, SBr, Yājñ.

II ईश्वरः — गुह्यकः Sūryas.

the number eleven (as there are

eleven Rudras) ईशः period of

eleven days एकादशाहम् R plus

eleven एकादश ऋ (ई) Vop (in math)

the rule of eleven एकादशराशिकम् Lit

a sacrifice lasting eleven days

एकादशाहः taking 11 for 10 दशैकादशिक

ॠ (ई) Pāṇ 4.4.31 together with eleven

एकादश f (ई) Vop.

eleventh ady I I एकादश f (ई) RV 10.85.45,

ŚBr, Mn, etc — एकादशम्.

II एकादशक Kap, Sāmkhyak — दशान्तिम् —

— दशोत्तरः MBh — तद्रः Cat.

the eleventh day in the fortnight

हरिदिनम् L Vop the eleventh day in

the former half of the month Kārttika

(when Vishnu rises from his sleep)

उत्थानैकादशी the 11th day in the light

half of the month Jyāishtha (on

which even the drinking of water

is forbidden) निजलैकादशी Col the

11th day in the light half of the month

of Kārttika, celebrated as a festival

in commemoration of the waking of

Vishnu प्रबोधना ^{Pur,} प्रबोधनी Cat the

11th day in the light half of the

month Kārttika (in which Vishnu

awakes from his sleep) बोधवासः

SkandaP the eleventh day in the

light half of the month Kārttikā

(when Vishnu rises from his sleep)

उत्थानकादशी the 11th Muhūrta

विजयः fasting on the eleventh day
of a fortnight एकादशीव्रतम् a
particular 11th day विष्णुवत् n (with
 अहर) Cat presentation of offerings
to Pitris or deceased ancestors on
the eleventh day after their death
(on which occasion Brāhmanas
are fed, and the period of impurity

for a Brāhman terminates) एकादशी.

४४ नव
४/४

elicit । II विनी, विनयते RV. ३.

elicited (Sc. by the gods,

said of young grass)

परिभूत म्भु TS.

२.

अन्य

elide vb I I उ५ ६ (Dhatup 28.

137) उ५, उ५ Prāt, Pān,

Kār.

elli
~~५५~~

elision I I (in gram) (उ५: Nir.

Prāt, Pān, etc.

I II - उ५.

elision of the penultimate

letter उपधाक्षेपः elision of

the Visarga विसर्गलुप्तम्

Pratāp having the mark

of elision called Avagraha

सानग्रह म्फन् VPrāt liable

to elision लोपिन् म्फन् (ife)

Pat subject to elision

लोपिन् म्फन् (ife) Pat.

elided adj । I लुप्त Prāt,

Pāṇ., etc.

। II लुप् V Prāt, लुप्त.

to be elided adj । T लोप्य

Vop.

to be elided ~~to be~~ । I (in

gram) लुप् pass लुप्यते.

the being elided लोप्यमानः ।

eligible | II वर mfn Pan 3.1.101.य.

Sch.

31.12.19

cliptic - 1I क्रान्तिमण्डलम् W, क्रान्तिवृत्तम्

uryas, क्रान्तिवृत्तम् common uryas

0.1 -- क्रान्ति $\frac{1}{2}$ -- अपक्रममण्डलम्

Asyabh Ech.

1 II अपममण्डलम्, अपमण्डलम्,

अपमवृत्तम् -- (in astron) अपवृत्तम्

-- अयनवृत्तम् -- क्रान्तिकक्षा.

calculation for ecliptic devi-

ation अयनवर्धमानं n Sūrya.

the correction in minutes)

for ecliptic deviation अयनवर्धमानः

t $\frac{1}{2}$ Sūrya a figure des-

cribed by the ecliptic प्राग्निर्दिशन्म

the highest point of the

ecliptic above the horizon

विभिन्नवर्धमानं $\frac{1}{2}$ Sol, विभिन्नवर्धमानं

the part of the ecliptic occupied
by each of the ~~27~~ twenty seven
lunar mansions शतः त्रयः

the points where the planets
and the moon pass the ecliptic

क्षेपणानः sol 6.14 & 20 part of
the ecliptic which does not
reach the eastern point

by 70 degrees. विश्वोत्तराश्विन

Suryas 5, Sch the twelfth

part of the ecliptic विश्वोत्तराश्विन.

elixirⁿ | I रसायनम् (sometimes

following the gender of the word

to which it refers) MBh, Kāv, etc.

| II रसः (रसो रसो आ) R; BhP.

'an elixir of joy' प्रीतिरसायनम्

Hit an elixir vitae (also

applied to the first-fructifying

rains) रसायनम् (sometimes

following the gender of the

word to which it refers)

(100) $\overline{h \cdot k \cdot l}$

191405

MW — 3-11-24: Suisse

possessing an elixir (for

prolonging life) सिद्धरसामन

mfn Kathās relating to an

elixir रासामन mfn Suis

employing elixirs रसामनिन

mfn L.

a distance of only an ell | I

अरत्निमानम् $\dot{S}B_2$. one ell in

length अरत्निमानम् म् (इ) न

$\dot{S}B_2$, etc seventeen ells in

length सप्तदशारत्नि म्

$\dot{S}B_2$.

ellipse | I (in math) विषम चक्रोत्तम

Sūryapr.

a kind of ellipse. गोणसारोमा

f Sarvad 15. 289 (scil.

(उक्षणा) — गोणसाध्यवसाना Sarvad

15. 289 (scil. (उक्षणा)).

ellipsis | I अण्डाकारि f

अण्डाकारः .

an ellipsis containing an
attribute to be supplied

सारेपा (सिल लक्षणा) Kpr,

Sāh one having no ellipsis

निरुहः W supplying an

ellipsis निरुहः L.

elliptical ^{adj} L I अण्डाकार,

अण्डाकृति.

2 II - (in gr.) आनुषाङ्गिक ४ (इ)

— (in rht.) वाम Vām, Kp2

— साध्यवसाय Pratāp.

an elliptical expression

वाच्यमार्जितम् Pratāp —

लेखणा Sāh, Kp2, Bhāshāp,

etc.

(in rht.) an elliptical figure

of speech (in which the
meaning is left to be implied)

साधमेवसाना, साधमेवसानिका Sāh,

Sarvad. Anything expressed

elliptically (अक्षुण्ण) the

being expressed elliptically

अक्षुण्ण, अक्षुण्णिका

Vedāntas, Sarvad, etc ~~expressed~~

expressed elliptically ३५८३१८१८

expressing elliptically ८३१८१८

Sāh to be expressed elliptically

८३१८१८१८ L using a term

elliptically ३५८३१८१८.

३५८३१८१८

having an elongated body 1 T

विततवपुस् mfn MW.

eloquence n. I वाग्मिता Kam, Sah, ~~Hit~~

वाग्मिवम् MBh, Kam, Rājat — वाक्पटुता,

वाक्पटुत्वम् Kāv, Hit, etc, वागीशतीर्थत्वम् Pañcar,

वाक्प्रभत्वम् R — वाचस्पत्यम् Śis, Hit —

वाक्पटवम् Cat.

II चित्रभाष्यम् MBh 5. 1240 — प्रतिभानम् Lalit

— प्रवचनम् W — भारती MBh, Kāv, etc —

वचनरचना Pañcat — वचस्या RV — वाक्प्रकाशः

MBh, वाक्सारः VarBhS — वाग्देवीकुलम् MW —

वाङ्मयम् RPrāt, Sāh, etc — वाक्कूलम्

Pañcar — विवक्तृत्वम् Rājāt — शची Naigh —

— शब्दचातुर्यम् MW — सरस्वती MBh, Kāv, etc

— सारस्वतम् Prasannar — सुप्रतापः L —

सुवचनम् Subh.

eloquence in language प्रियप्रायम् W

great eloquence विचित्रवाक्यपटुता

Prasāṅg the state of presiding over

eloquence (said of the goddess of

speech) वाङ्मयाधिकृतता MW.

eloquent adj ।I वाग्मिन् ŚBṛ, Lātṛ, MBh,

etc, वाचोयुक्ति Śis, Sch — वाक्पटु Hit,

Śāringṛ, Cāṇ, वाक्प्रसारिन्, वाक्यविशारद W,

वागीश. MBh, Kāv — वचनपटु VarBṛS,

Pañcat.

। II आचक्षस् L, वाग्मिन्—उदार § (आ and

इ [gana बह्वादि, Pāṇ 4.1.45])—कुशलवाच्

Subh—पटु † (पटु or पट्टी) L—पटु L—

प्रवचनपटु Bhartṛ—प्रवाच् L—प्रवाचक W

—प्रवृत्तवाच् MBh—प्रियप्राय W—मान्त्रिन् Vs

—रुचिरभाषण Das—वक्तु L—वचन्तु Pāṇ 3. ३॥

81—वचन RV—वचनावत् RV, वचस्विन् Si's

—वचस्यु RV—वचाविद् RV—वदान्य § (आ) L

— विवक्वत् RV— वाक्पाति † (ई३ ली) L —

वाक्विद् Kāvyaḍ, Siṣ, वाक्विद्वत् Vet, वाक्विन्

AV— वाङ्मय W— वाक्पू MBh, Samk—

श्रेष्ठवाच R— संस्तवान् Pn 2.89, Sch— समुख

L— साक्षि † (आ) Kāv— सारस्वत † (ई) W

— सुभाषित † (आ) MBh— सुवचस्, सुवचन भा०

L— सुवाक्य MBh— सूक्त Matyap.

eloquent (applied to Brihaspati)

विठर L eloquent discourse चित्राङ्ग

f W eloquent language वाङ्मयः,

वाङ्मयम् MW.

an eloquent man II वाक्पतिम् L

— वाक्पतिः.

I II उपस्थितवक्तृ म.

भा.

eloquent speech II वाचस्पत्यम् MW.

I II (esp) वाणी MBh, Kāv, etc —

सुभाषितम् MBh, Kāv, etc.

eloquent with मुरवर f(आ) Kāv, Kathās.

Rājat eloquent with learning

श्रुतिमुरवरमुख Bhastḥ very eloquent

सुवाचम् RV—सुवाचिन् R, सुवाच् RV, AV.

भा.

मुरवर
४/४.

else | I इतरथा ŚBr, Kāty Śr, Śis,
etc.

| II अथो, अथ (Ved अथा)

इतरत्र Yogas -- शेषतः R.

'the becoming [not that,

i.e.] something else' अतद्भावः

desirous of something else

अन्यत्वं मfn Up for

something else पराश्रय, पराश्रय

— अन्यथा having the mind

directed to something else

अन्यत्र मनस म्फु SBr 14

no one else knows नान्यो

जागतिकः not attached to any

^{else}
one else अनन्य म्फु (आ) न

TS not devoted to any one

else अन्तरम् mf (आ) १ TS

or else उत्त वा relating to

something else (as an adj.)

परोपग mf L the state of

being one's own or some one

else's स्वाम्यदीप्तत्वम् MW

unlike anything else अयुक्तात्

whose mind is fixed on some

one else अन्यचित्त म् (आ) न

whose mind is fixed on

something else अन्यमनस ,

अन्यमनस म् -- अन्यचित्त

म् (आ) न zealous in

something else अन्यपर म् .

elsewhere । I अत्र, अत्रिभू

loc of अत्र — इतर BHP

— परम Mn, MBh, etc.

I II. अपरतः Uttarar — यत्र वा.

(the state of) being from

elsewhere परतरतम Sarvad

occurring elsewhere विदेशरथ

mfn Pān 6.1.37, Sch.

अत्रिभू

elucidate vb । I स्पष्टय Nom

स्पष्टयति Āśv Śr, Sch, Kull.

elucidation । II प्रकाशः — औद्योति.

। II प्रत्यायनम् Kathās, Sāh

प्रापणम् Pat.

elucidation (of a work or

subject). चन्द्रिका ifc

'elucidation of words'

पद-चिह्निकी in titles of

explanatory works = elucidation

प्रदीपः (often ये).

elucidated adj । I समुद्दिष्ट

W. —

'cluding doors' । II दुरदभन

mfn AV 12.4.4.19.

31/1/21

emaciate pl II परिशुष् caus परिशोषयति Kāu,

Pañc, Suiz — कृश् caus कर्शयति ^{AP} ~~मि~~,

Bhag, Suiz, etc — प्रतनूक MBh, Jātaka

^R
Jātaka.

III अनुकृश् caus अनुकर्शयति — अवकृश्

caus R 6.24.7 — विकृश् caus

विकर्शयति Bhp.

to emaciate the body by abstinence

संक्षप्, संक्षपति MBh to emaciate the

body by fasting संक्षप्, संक्षपति MBh.

emaciating n II परिशोषणम् MBh.

emaciation n II क्षीणता W — क्षामता,

क्षामत्वम् W — काश्यम् Swid, BhP, Kathās,

etc.

क्राशिमन्
II क्राशीमन् m (gana दृढादि) Kād

क्षेण्यम् W.

causing emaciation कर्शनम् Car —

कर्शन् mbn (वृक्ष) Suiv emaciation

of the body शरीरकर्षणम् Mn 7.112

serving for emaciation कर्शनीय

mbn Car emaciating the body

गात्रकर्शन mbn W.

emaciate adj । I परिकृश ~~mbn~~ Vop.

— कृशाङ्गः ‡ (ई) MBh, Pañcat, etc.

I II प्रकृशित W.

emaciated adj II अतिकृश — परिमृान

Cor — क्षाम ‡ (आ) Yājñ 1.80, MBh,

R, Megh, etc — ग्लान MBh, R 3.39.30,

Sak 3.7 — क्षीण Mn 7.166, Suśr, Kās.

on Pāṇ 6.4.61 & 8.2.46, etc — कृशित

AitBr 2.3 — कशिल R, Suśr, Ragh,

Kum/—

I II अपचित Sāk, etc — अर्भक L —

अल्पकाय Sūśr — अवक्षीण L — उत्पल L

कृश † (अ) RV, AV, etc — क्रशित Sūśr 9.

G — क्लान्त Sāk (compar) — ग्लापित

Ratnāu 2-12 — छात L — तनु † (तनुः,

तनूः, तन्वी) Sūśr 3.5.4.21, Kāty Śr 8-5,

MBh, etc — दुर्बल — धमनीसन्तत,

धमनीरज्जुसन्तत Hariv — निर्मास MBh, R,

~~etc~~ etc — रुक्ष ङ (आ) सुख — शीत

Haziv, ~~Kāu~~ Kāu, Var B.S — शुष्क ङ (आ)

RV; etc — शुष्क ङ (इका) R — शुष्काङ्गः
शुष्कङ्गः

ङ (ई) W.

not emaciated II अकृश TS.

emaciated and feeble रुक्षदुर्बल

Suśr. emaciated (as by abstinence)

अवच्छात Gaut emaciated by

austerities तपः कृश M, तपस्वनु

~~AitBr~~ AitBr 5.3.2.1 emaciated

by hunger क्षुक्षाम MBh 1.50.1,

Pāṇcat, Bhartṛ, Rājat, emaciated

by hunger क्षुक्षामकण्ठ Pāṇcat

emaciated through bodily exercise

व्यायामकशित MBh having emacia-

ted and withered limbs ~~क्षुक्षाम~~

रूक्षमलनाडु Suss making emaciated

लनूकर्तु m RV 5.34.6. Say not

too emaciated नात्यपचित Car

one who has emaciated body

क्षीणशरीर W one who has emaciated

limbs क्षीणाडु W quite emaciated

सुविनष्ट ~~अ~~ R — क्षाम Sak 3.7.

to become emaciated II कृशीभू

Heat.

॥ रुक्षं च ५ कृष्यति AV 12.3.16,

SBh II.

to become emaciated by gradual

practice of religious austerity

अनुशुष Kaus

to make emaciated

to make emaciated ॥ रुक्षं च १०

रुक्षयति (Vop also रुक्षापयति) SBh.

